

Pöytäkirja

tehty Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksessa maaliskuun 3 päivänä 1943. Kokouksen puheenjohtajana toimi ryhmän puheenjohtaja Tanner ja pöytäkirjan laati ryhmän toinen sihteeri Lonkainen. Kun kokous oli kutsuttu koolle vain muutamia tunteja ennen sen alkamista, eivät kaikki ryhmän jäsenet olleet saaneet siitä tietoa, joten saapuvilla oli vain 42 ryhmän jäsentä.

1 §.

Hallituskysymyksen uusi vaihe.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti kokoukselle, että hän oli katsonut tarpeelliseksi kutsua ryhmän koolle näin yllätyksellisesti sen vuoksi, että hallituskysymys on joutunut uuteen vaiheeseen ja kaipaa ryhmän ~~uutta~~ tarkistettua kannan määräämistä.

Puhuja selosti hallituskysymyksen uutta vaihetta ja ilmoitti, että sen jälkeen kun tasavallan presidentti oli antanut hallituksen muodostamisen eduskunnan puhemiehen Hakkilan tehtäväksi, oli tämä suorittanut tunnusteluja eri ryhmien keskuudessa saadakseen selville ne mahdollisuudet mitä hänen hallituksen muodostamiselleen olisi olemassa. Näiden tunnustelujen tuloksena on ollut, että puhemies Hakkila ei ole katsonut olevan mahdollisuuksia hallituksen muodostamiseen. Syyt tähän ovat monet. Kokoomusryhmä on asettanut ehdoksi mukaan tulemiselleen sen, että ~~maalaisliitto tulee mukana.~~ ^{luutunki} ~~ministeri Fagerholm jää pois.~~ Maalaisliitto on myös ilmoittanut, että se ei ole katsonut voivansa antaa suostumustaan miestensä mukaan tulemiseen. Syyt tähän lienevät talouspoliittiset ja puhemies Hakkilaan ei tässä suhteessa liene luotettu. Nähtävästi kaivattaisiin sillä taholla jonkunlaista talouspoliittista ohjelmaa, joka kävisi yksin niiden suuntaviivojen kanssa, joita puolueen valtuuskunta oli julkisuuteen saattanut. Seurauksena tästä maalaisliiton eduskuntaryhmän kannanotosta onkin ollut, että maalaisliittolaiset ministeriehdokkaat ovat kieltäytyneet.

Hallituskysymys on näin joutunut uuteen vaiheeseen, jota ryhmän olisi nyt harkittava. Voisi ajatella, että hallitus muodostettaisiin ilman maalaisliittolaisten mukaan tulemistä. Tässä suhteessa on ryhmämme kuitenkin jo aikaisemmin päättänyt toisin. Puhemies Hakkilalla ei myös ole halua muodostaa hallitusta ilman maalaisliittolaisten mukaan tule-

mista. Toinen mahdollisuus olisi se, että palattaisiin takaisin Reinikan hallitukseen. Tässä on kuitenkin esyeenä se, ettei tasavallan presidentti anna hallituksen muodostamista Reinikan tehtäväksi. Asian tässä vaiheessa ovat porvarilliset ryhmät asettuneet kannattamaan Linkomiehen hallitusta. Nyt olisi meidän ryhmämme asiaa harkittava. Jos meidän ryhmämme ei suostu ottamaan vastaan Linkomiehen hallitusta, eikä myötävaikuttamaan sen muodostamiseen, ollaan umpikujassa. Seurauksena voi olla, että saamme silloin virkamieshallituksen.

Puhuja jätti asian tällaisenaan ryhmän harkittavaksi.

Syntyneessä keskustelussa ed. Kilpi huomautti, että skandinavian sanomalehdet ovat ankrasti arvostelleet Hakkilaa pääministeriehdokkaana. Jos nyt Linkomies tulee pääministeriksi tulee arvostelu siellä olemaan vieläkin ankarampi. Siellä on varmaan pantu merkille ne puheet, joita Linkomies on pitänyt askettain Unkarin ja Saksan matkallaan. Näin ollen on ryhmämme myötävaikutus Linkomiehen hallituksen syntymiseen arveluttava asia jo ulkopoliittisesti ki arvostellen.

Linna valitti, että hallituskysymys on tullut johdetuksi tähän vaiheeseen. Eilen illalla saipuhemies Hakkila vastoin ryhmän päätöksen edellytystä hallituksen muodostettavakseen. Ryhmä ilmoitti olevansa tässä mukana, vaikka asian onnistumista jo silloin epäiltiin. Monet tiesivät, ettei Hakkila saa maalaisliiton kannatusta. Nyt on Hakkila kokenut epäonnistumisen ja ryhmältä vaaditaan taas uutta kannanottoa. Puhuja oli sitä mieltä, ettei ryhmä voi mennä Linkomiehen johdolla muodostettuun hallitukseen, koska silloin ei voida odottaa myötätuntoa Skandinaviasta päin. Näin ollen ryhmän olisi evättävä miehensä menemästä Linkomiehen hallitukseen. Jos maalaisliitto ei ole antanut miehensä meidän miehen johdolla muodostettavaan hallitukseen, on meillä vieläkin suurempi syy kieltäytyä osallistumasta Linkomiehen hallitukseen.

Kaarinen oli sitä mieltä, että koska tasavallan presidentti on hylännyt kahden suurimman eduskuntaryhmän hyväksymän pääministeriehdokkaan, löytyköön nyt miehet hallitukseen. Tasavallan presidenttinhän on ensikädessä vastuussa maan ulkopoliitikasta.

Pekkala ilmoitti olevansa entisellä kannallaan. Hallitusta ei ole muodostettava ilman maalaisliiton mukaan tulemistä. Puhujan mielstä ei Linkomiehen hallitukseen olisi mentävä.

Kuittinen oli sitä mieltä, että ryhmä voisi osallistua Linkomiehen hallitukseen.

Peltonen M.H. sanoi jo eilen tietäneensä, että hallituskysymyksestä

on muodostumassa farssi. Ryhmä on luottanut liian paljon auktoriteetteihinsa. Meillä olisi ollut tilaisuus hoitaa asia toisin, mutta ryhmän puheenjohtaja on hoitanut sen presidentin kanssa näin. Nyt seisomme tässä. Tämän tuloksen tiesivät ryhmän puheenjohtaja ja Hakkila jo eilen, mutta asian kanssa on näköjään voitu leikitellä. Ryhmän puheenjohtaja on epäilemättä ollut vaikeassa asemassa, mutta antipatiat olisi pitänyt haudata. Hänellä lienee ollut Linkomies koko ajan takataskussa. Puhuja ilmoitti, ettei hän voi yhtyä tähän ehdokkaaseen ja toivoi, ettei ryhmä antaisi miehensä Linkomiehen hallitukseen.

Kilpi huomautti, että olisi ratkaistava voidaanko pitää kiinni puolueuuston päätöksestä ja asettua sen ohjelman taakse, jonka puolueuusto on julki saattanut esim. sotaan nähden, sekä samoin myös suhteiden hoitamisesta Amerikkaan. Jos ryhmä katsoo voivansa antaa miehensä Linkomiehen hallitukseen, olisi saatava vakuus siitä, että hallitus hyväksyy puolueemme ohjelman mainituissa kohdissa. Puhuja epäili voisiko ulkoministeri yksin vaikuttaa suhteiden hoitamiseen ulospäin. Myös olisi ryhmän ratkaistava pitääkö se kiinni Fagerholmin ehdokkuudesta hallituksen jäseneksi. Ryhmän olisi pidettävä kiinni siitä, että sen asettamat ehdokkaat hyväksytään ilman sivullisten kontrollointia.

Puheenjohtaja Tanner: Alkaa koko hallituskysymys muuttua hyvin kiusalliseksi. Se on ymmärrettävää. Eikä se ole kiusallinen yksin meille, vaan se on sama kaikille ryhmille. Olot ovat sellaiset, että maa saisi ottaa tyytyväisenä vastaan kunhan jonkun miehen saisi hallituksen päämieheksi. Omasta puolestaan puhuja ilmoitti olevansa kiitollinen jos pääsisi pois hallituksesta. Tilanne on ryhmän otettava vakavasti. Jos joudutaan virkamieshallitukseen on se hyvin huono juttu. Monet puhujat ovat sanoneet, ettei Linkomiehen hallitusta voida hyväksyä. Jos ryhmä niin päättää, merkitsee se sitä, että jälleen lyödään alas se ~~yrityk~~ yritys, joka koettaa saada hallituksen kokoon. Ellei häntä hyväksytä,

on silloin esitettävä joku toinen ehdokas. Sellaista ei kuitenkaan ole esitetty. Ed. Kilpi viittasi Linkomiehen mahdollisuuteen ja puolueuuston päätöksiin. Puhuja ilmoitti saaneensa Linkomieheltä paperille pantuna eräänlaisen ohjelmaluonnoksen, jonka hän esitti kokoukselle, vaikkakin se oli luottamuksellisesti hänelle uskottu. Esitettävään sen, puhuja huomautti, ettei Linkomiehen voida tämän paperin nojalla olevan mahdollto man. Mitä taas Linkomiehen Unkarin ja Saksan matkaan tulee, on hän ilmoittanut saksalaisten olleen hänelle yrmeitä. Omana vaikutelmanaan puhuja sanoi Linkomiehen tehneen häneen töykeän ja karkean vaikutuksen, mutta

on hän myöhemmin paljon muuttunut. Paperilla hänen esittämänsä asiat ovat sellaisia, jotka käyvät yksin puolueemme neuvoston hyväksymän ohjelman kanssa.

Huotari tiedusteli, eikä maalaisliittokin ollut jo aikaisemmin valmis menemään Linkomiehen hallitukseen. Puhuja oli sitä mieltä, että puolueemme on osallistuttava joka tapauksessa hallitukseen ja oli valmis myöntämään ryhmän jäsenille oikeuden mennä Linkomiehen hallitukseen.

Lumme oli sitä mieltä, ettei ole varaa laskea asioita siihen, että maahan tulee virkamieshallitus. Onhan ennenkin eletty kokoomuspuolueen johtaman hallituksen alaisina. Jos me saamme hallitukseen viisi jäsentä ei siitä silloin tule sellaista, että se olisi vaarallinen. Maalaisliittolaisten menettelyä voidaan ymmärtää. Jos me olisimme heidän asemassaan, olisimme varmaan tehneet samalla tavalla. Puhuja oli valmis hyväksymään Linkomiehen hallitukseen menemisen, mutta vain ehdolla, että Fagerholm on mukana.

Aattela huomautti Lumpeen puhevuoron johdosta, että me tuskin olisimme tehneet niinkuin maalaisliitto on tehnyt. Emmehän näytä tekevän nytään, vaikka olemme joutuneet juuri samaan tilanteeseen. On surullista, että eduskunnan suurin puolue joutuu pyörtämään pyhät sanansa. Puhuja huomautti ed. Peltoselle, että ryhmämme ei ole suinkaan asialla leikkinyt. Päin vastoin ryhmämme on ottanut asian hyvinkin vakavasti. Mitä Linkomiehen esittämään ohjelmaluonnokseen tulee, jonka puheenjohtaja esitti, ei se ole vakuuttava. Siinä on sanottu m.m. suhteiden kehittämisestä Yhdysvaltoihin hyvin negatiivisesti. Mutta kaikesta huolimatta on ryhmän asia otettava vakavasti ja siitä päätös tehtävä. Virkamieshallituksen muodostamiseen ei asioita ole laskettava.

Kääriäinen ehdotti, että ryhmän olisi jäätävä odottamaan kunnes Linkomies pyytää ryhmän myötävaikutusta ja tehtävä päätöksensä vasta sen jälkeen.

Puheenjohtaja Tanner huomautti, että siihen ei ole aikaa. Asia on nyt ratkaistava. On sanottava annetaanko miehemme Linkomiehen hallitukseen tai ei.

Hiltunen kiinnitti huomionsa Linkomiehen ohjelmaluonnokseen ja sanoi sen olevan hyvän ja tarpeeksi laajan. Mutta käytännössä on Linkomies kuitenkin aikaisemmin ollut vastustajain mukana m.m. veroratkaisun jakamisesta tasapuolisesti. Tämän vuoksi Linkomiehen pääministeriksi ajattelu on vastenmielinen. Puhuja ei katsonut voivansa kannattaa Linkomiehen hallitukseen menemistä.

Hakkila: Me olemme aina olleet asiallisia ja niin on oltava nytkin, eikä juostava hetken tunnuksien varassa kuten maalaisliitto, jolla on heikot järjestöt. Meidän lähestyjämme ovat aina meidän asiallisesti hoidetun politiikkamme hyväksyneet. Puhuja ~~kannat~~ ilmoitti epäonnistumisensa syynä olleen etupäässä maalaisliittolaisten heikouden ja hajanaisuuden. Siksi hän olikin raippaasti ilmoittanut presidentille ettei ollut onnistunut. Puhuja ei käsittänyt miksi ryhmässämme on niin paljon maalaisliiton ihailua. Maalaisliittohan on kiero, itseks ja oman voiton pyytäjä, joka veisaa viisi maan kokonaisuudesta. Maalaisliitolla on vain yksi mitan täyttävä mies, nimittäin Pehkonen. Me olemme sen teillanneet, joten se ei ole käytettävissä. Siksi maalaisliittokin on nyt kokoomuslaisen pääministeriehdokkaan takana. Linkomiehellä on omat vikansa, mutta hän ehkä politiikassa pitemmän ajan mukana ollen kehittyy. Puhujan mielestä puolueemme edustajat voivat mennä Linkomiehen hallitukseen.

Peltonen O. oli sitä mieltä, että asiaa kylmästi ja asiallisesti katsellen ei ole muuta ulospääsyä nykyisestä umpikujasta kuin menemällä Linkomiehen hallitukseen. Ellei niin tehdä, on siitä seurauksena virkamieshallitus.

Railo myönsi, että on jouduttu ikävään valikäteeseen kun täytyy luopua päätöksistään ja muntella kantaansa. Ulospäin olisi mahtavaa seisoa jyrkkänä, mutta onko se viisasta. Linkomiehen hallitusyritys tuskin on vielä viimeinen mahdollisuus, mutta ryhmän olisi kuitenkin myönnettävä miehilleen oikeus mennä mukaan Linkomiehen hallitukseen. Ohjelmapaperi ei paljon merkitse. Puhuja oli sitä mieltä, että toiset voivat käytännöllisten asiain hoitamisessa Linkomiestä kasvattaa. Hän näyttääkin kehityskykyiseltä.

Salmenoja piti suorastaan järkyttävänä sitä, että asiat on päätetty näin pitkälle. Olisi ollut parempi olla aikaisemmin määrittelemättä kantaansa. Puhuja ei uskonut Linkomiehen kehitykseen, mutta että tästä umpikujasta päästäisiin, olisi hänen mielestään keskustelut lopetettava ja myönnettävä ryhmän jäsenille oikeus mennä Linkomiehen hallitukseen.

Koponen huomautti, että ryhmä voi keskustella tässä vaiheessa vain siitä, onko mentävä mukaan hallitukseen tai jäätävä pois. Nyt ei ole valinnan varaa, vaan annettava ryhmän jäsenille oikeus mennä mukaan.

Malmivuori ei katsonut tilanteen olevan mitenkään synkän. Jos ryhmämme saa vahvan edustuksen hallitukseen, on se onnistuva työssään meidän toivomustemme mukaisesti.

Puoluesihtööri Aaltonen ilmoitti katselevansa asiaa puolueen nä-

köskulmasta. Maalaisliitto oli ensiksi ollut Linkomiehen kannalla sen vuoksi, että Linkomies puolueineen oli ollut lähinnä sen talouspolitiikan kannalla mitä maalaisliitto ajaa. Puhuja epäili olisiko Linkomies sopiva pääministeriehdokas nykyisessä tilanteessa ulkopoliittiset seikat huomioon ottaen. Toinen arveluttava seikka on se, että oman väkemme keskuudessa tuskin ymmärretään sellaista heilumista kuin tässä asiassa on ryhmän taholta tapahtunut. Ensiksi selitettiin, että pääministeriksi on saatava keskustapuolueiden mies ja sitä perusteltiin hyvin käsitettävillä syillä. Nyt kaikkien mieleen katseet Linkomieheen ja katsotaan sekin mahdolliseksi. Jos ryhmä päättää mennä Linkomiehen hallitukseen on silloin vaikea hoitaa puolueen politiikkaa. Olisi odottanut, että presidentti olisi hakenut edes toisen miehen pääministeriehdokkaaksi, esim. presidentti Castrenin tai jonkun muun. Silloin asian saattaisi paremmin käsittää. Tätä asiaa ryhmän kannatus ei vielä harkita.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti, että Linkomies ei ole enää tasavallan presidentin ehdokas, vaan porvarillisten ryhmien. Meillä on päätettävä vain siitä, osallistummeko Linkomiehen hallituksen vai emme.

Keskustelun päättyttyä tähän päätettiin toimittaa nimenhuutoäänestys siitä, suostuuko ryhmä osallistumaan Linkomiehen hallitukseen vai ei.

Äänestyksessä, johon osallistui 42 ryhmän jäsentä, annettiin 27 ääntä Linkomiehen hallitukseen osallistumisen puolesta ja 13 ääntä sitä vastaan, äänestyksestä pidättäytyi 2 ryhmän jäsentä.

Ryhmä päätti antaa suostumuksensa miestemme menemiseen Linkomiehen hallitukseen, kuitenkin ehdolla, että saamme siellä 5 paikkaa ja että ministeri Fagerholm on mukana.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Väinö Tanner
puheenjohtaja.

Jussi Lonkainen
sihteeri.

Pöytäkirja tarkastettu:

Väinö Linn

K. Lumme

Pöytäkirja tehty Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksessa 13 p:nä huhtikuuta 1943. Kokouksessa johti puhetta ryhmän varsinainen puheenjohtaja Tanner ja pöytäkirjaa pitivät kokouksen alkupuolella varsinainen sihteeri Aattela ja loppupuolella toinen sihteeri Lonkainen. Toimitetussa nimenhuudossa todettiin kokouksesta olevan poissa seuraavat ryhmän jäsenet: Eriih, Eskola, Hakkila, Kupari, Kuusela, Kuusisto, Pekkala, Peltonen M.H., Raito, Salovaara, Valtta ja Väisänen.

1 §.

Selostus tilanteesta.

Puheenjohtaja Tanner ilmoitti kokouksen kutsutun kohteen vuoksi, että ryhmän puolesta on lausuttu toivomus saada kuulla selostus tilanteesta, joka varsinkin ulkopoliittiselta osaltaan on antanut viime aikoina syytä huolestumiseen. Puhuja lausui haluavansa ensiksi luoda silmäyksen sotatilanteeseen, missä ei tällä hetkellä kuitenkaan ole havaittavissa mitään erikoisempaa. Omilla rintamillamme ei ole tapahtunut mitään. Niinikään itärintamalla näyttää tilanne vakiintuneen. Sakasalaiset ilmoittavat kyllä hyökkäyksensä ja väittävät saaneensa uusilla voimainsa kokoamisella lisää joukkoja rintamilleen noin 5 miljoonaa miestä. Tunisiassa näyttää sota kehittyvän piakkoin päätepisteeseensä.

Tämän jälkeen puhuja siirtyi varsinaisten meidän maastamme koskevan ulkopoliittisen tilanteen selostamiseen. Meidän maastamme ja sen väestön kohtaan on ollut käynnissä viime aikoina erikoisen voimakas hermosota. Tämän lähtökohtana on ollut USA, joka on pyrkinyt saamaan Suomen irtautumaan sodasta. Sieltä ovat lähtöisin ne aiheet, jotka ovat saattaneet koko maailman sanomalehdistön liikkeelle ja jotka ovat koettaneet selittää Suomen pyytäneen rauhanneuvotteluja. Ulkomaiselle sanomalehdistölle on antanut siipiä myös puolueemme julkilausuma, joka on luettu eräänlaiseksi valmisteluksi rauhantekemiselle.

Mitä tulee suhteisiimme USA:an, joka on viime päivinä antanut aiheita monenlaisiin arveluihin ja joka onkin ollut päivän poliittisena kysymyksenä, on niistä tarkasteltava niiden eri vaikeiden valloissa, joita siinä on esiintynyt. Ensimmäinen vaihe on jo vanhempi. Tammikuun 15 p:nä kävi lähettiläämme Procope Ameriikan ulkoministerin

Wellesin luona. Siellä sanottiin, että USA:ssa edellytetään suhteiden säilyttämisessä Suomen hallituksen vaihtoa. Tätä keskustelua pidettiin vain tavannukaisena, mutta sen jälkeen jätettiin USA:n taholta Suomen hallitukselle omittuinen muistio. Siinä sanottiin, että Procope oli ottanut esille rauhan tunnustelut. Muistion loppupontona oli, että Suomen olisi pyrittävä eroon Saksasta ja liityttävä demokraattisten kansojen liittoon. Suomen taholta katsottiin tähän tarpeelliseksi vastata ja selostaa Suomen asemaa nykyhetkellä. Tähän tuli 19 p:nä helmikuuta vastaus, jossa ilmoitettiin halutavan tietää Suomen asema sotaan nähden, sekä ~~USA~~ haluaisimmeko lopettaa sodan Yhdysvaltojen vihollisten puolelta. Tähän annettiin Suomen vastaus 19 p:nä maaliskuuta. Siinä selostettiin Suomen asemaa ja vaikeuksia ja korostettiin Suomen halua pysyä ystävällisissä suhteissa Yhdysvaltojen kanssa.

Ennenkuin ~~USA~~ saatiin tämä vastaus annetuksi, alkoi uusi vaihe. Tällä olevan Yhdysvaltojen asianshoitaja tiedusteli, olisiko Suomen hallitus valmis käyttämään USA:n hyviä palveluksia neuvottelujen aikaan saamiseksi ja rauhanneuvottelujen käyntiin saattamiseksi. Asianshoitaja ilmoitti tekevänsä tämän tiedustelun Yhdysvaltain ulkoministerin Hullin kehoituksesta. Tämä tiedustelu oli sen laatuinen, ettei sitä voitu suoralta kädeltä hylätä, mutta ei myöskään hyväksyä. Hallituksessa harkittiin asian eri puolia vakavasti. Ratkaisu kävi siihen suuntaan, että oli koetettava saada selvä tieto siitä mitä USA:n tarjoukseen sisältyi, sekä että Saksa oli saatava tietoiseksi tästä tehdystä tarjouksesta. Maaliskuun 24 p:nä päätettiin hallituksessa antaa ~~suora~~ vastaus, jossa kiitettäisiin USA:n hyvästä tahdosta ja ilmoitettaisiin haluttavan selvyys milta pohjalta keskustelut olisi aloitettava. Samalla päätettiin, että ulkoministeri lentäisi heti Briiniin. Siellä hän saikin 25 p:nä maaliskuuta keskustella Saksan ulkoministerin Ribbentropin kanssa. Tämä oli selostanut Saksan asemaa ja selittänyt, että Suomen on kieltäydyttävä USA:n hyvistä palveluksista.

Näin olimme joutuneet sangen kiereen tilanteeseen. Saksa oli sitä mieltä, että Suomen ei ole keskusteltava erikoisrauhan mahdollisuuksista ja samalla Suomi oli tiedustellut USA:lta olisiko olemassa pohjaa keskustelujen aloittamiselle. Ainoa ulospäky näytti olevan se, että Ameriikan asianshoitajan tiedusteluun vastauksen antaminen siirrettäisiin siksi, kunnes USA:n vastaus olisi tullut.

Tämä oli tärkeä kotoisen mielialan kannaltakin. Hallitus kyllä piti selvänä, ettei tällä hetkellä ollut mahdollisuuksia sodasta irtautumiseen ja siksi valittu viivytystaktiikka.

Mutta samaan aikaan alkoi toiseltakin puolelta painostus liisäntyä. Saksaan taholta vaadittiin asiassa pikaista ratkaisua. Huhtikuun 3 p:nä sovitettiin, että Saksan lähettiläs kutsuttaisiin tasavallan presidentin luo. Mutta lähettiläs saikin kutsun saapua Briiniin. Tämä kutsu ei kuitenkaan vaikuttanut mitään, vaan hallitus jäi odottamaan asiain kehitystä. Huhtikuun 7 p:nä vietiin asia hallituksen ulkoasiainvaliokunnasta hallituksen käsiteltäväksi. Siellä oltiin annettavan vastauksen sisällöstä yksimielisiä. Samana päivänä tuotiin asia eduskunnan ulkoasiainvaliokuntaan, missä selostettiin asiaa sen eri käsittelyvaiheissa. Ulkoasiainvaliokuntakin hyväksyi hallituksen viivytystaktiikan. Huhtikuun 10 p:nä saapui USA:n vastaus, jota oli kauan odotettu. Se oli sellainen kuin oli saavistettukin. Saatiin tietää, ettei USA ollut saanut Neuvostoliitolta minkäänlaisia valtuuksia, enempiä kuin muitakaan keskustelujen alkamiseen vaikuttavia tietoja. USA:n tarjous hyvistä palveluksista oli rajoittunut vain ehdotukseen välittömien keskustelujen aikaansaamisen neuvostoliiton ja Suomen välillä, missä asianomaiset saisivat asioista keskenään sopia. Oli siis vain kysymys kontaktin aikaansaamisesta.

Samana päivänä oli tasvallan presidentin istunto, jossa päätettiin vastauksen lopullisesta sanamuodosta. Siinä lausuttiin, että kun Suomen ~~hallitus~~ hallitus ei ole saanut USA:lta sellaisia tietoja, jotka olisivat antaneet pohjan keskustelujen alkamiselle, ei Suomen kansalla ole muuta mahdollisuutta kuin jatkaa puolustustaisteluaan. Vastauksen lopussa lausutaan, että Suomen hallitus antaa suuren arvon USA:n hyvälle tahdolle ja toivotaan, että hyvät suhteet edelleen säilyisivät. Onkin luultavaa, että tämän jälkeen jännitys on laennut. Ameriikan lähettiläskin oli tyytyväinen ja samoin myös Saksa.

Puhuja halusi lausua pari johtopäätöstä tästä hermosodasta. Hän huomautti, että siihen teki aloitteen USA, mutta sillä ei ollut aloitteensa tukena mitään takanaan. Neuvostoliitto ei ole kosketuksessa liittolaisiin. Se elää jonkunlaisessa voimantunnossa eikä halua paljastaa todellisia pyrkimyksiään sodan lopullisiin päämääriin. Ilmeisesti eivät myöskään USA:n ja Englannin pyrkimykset ole kaikissa kohdin saman suuntaiset. Suomen kysymys on eräs, jossa esiintyy eri

vivahteita. Tässä on syytä viitata pariin aikaisempaan tapaukseen. Muistetaan, millaista huomiota herätti liittolaismaiden sanomalehdissä aikoinaan Suomen Japanin lähettilään teekutsut, joilla myös Suomen silloinen pääministeri oli mukana. Tästä asiasta paisutettiin suuri juttu, vaikka tosiasiallisesti siinä ei ollut mitään takana. Toinen samanlainen asia on ollut ulkomaalaisten työläisten käyttäminen Suomessa. Saksalaiset toivat noin 140 norjalaisista työläistä tänne töihinsä. Kun epäiltiin, että ne olisivat olleet pakolla tuotuja, pantiin valtiollinen poliisi asiaa tutkimaan. Tällöin nämä työläiset allekirjoittivat todistuksen, että he ovat vapaaehtoisia. Sitten tuotiin tänne rutenilaisia ja slovakkeja noin 500 metsätöihin. Kaikilta otettiin nimi todistukseen, että he ovat vapaaehtoisesti tänne saapuneet.

Saksan taholta on meitä moneen kertaan kehoitettu tuomaan Suomeen inkeriläisiä. Humanisista syistä, inkeriläiset kun ovat tosiasiallisesti suomalaisia, on heitä tuotu maahan noin 1,500 ja noin 10 - 12,000 pitäisi heitä vielä tulla. Virosta pakenee myös maahan paljon väkeä, koska he eivät halua mennä Saksan joukkoihin. Tänne heidät on otettu ~~maahan~~ ^{mielivaltaan} vastaan, koska he haluavat ^{mielivaltaan} rintamalle että töihin.

Selostuksen päättyessä tähän, syntyi sen johdosta keskustelu Voionmaa selosti asian käsittelyä ulkoasiainvaliokunnassa, sekä ryhmämme jäsenten kannanottoa siellä. Ryhmämme jäsenet vaativat, että on odotettava Ameriikan vastausta. Se tulkin sitten. ~~Vastauksen~~ Suomen hallituksen vastauksen sisältö riippuu siitä. Ameriikan vastaus oli senlainen, että Suomen hallituksen vastauksen sisällys oli paikallaan. Asiaan voi olla tyytyväinen.

Kivisalo kysyi onko Saksan taholta uhattu miehityksellä, sekä onko odotettavissa tämän jälkeen USA:n sodanjulistus. Myös tiedusteli puhuja onko Saksan taholta tehty huomautuksia Viron yliloikkareiden saapumisen johdosta.

Tanner vastasi edelliselle puhujalle, ettei Saksan miehityshuosta ole ollut puhetta, eikä sitä uhkaa ole esiintynytkään. Mitä tulee USA:n mahdolliseen sodanjulistukseen, niin siihen ei kukaan tiedä etukäteen sanoa. Tällä kertaa ovat Suomen ja USA:n suhteet ehkä paremmat. Virosta tulleiden yliloikkarien asiasta ei ole ollut mitään puhetta.

Kulovaara huomautti, että ikk:n, kokoomuksen ja maalaisliit-

tolaisten taholta on syytetty puoluettaamme julkilausumamme johdosta. Tähän syyttelyyn ei pitäisi olla syytä ja ryhmän olisi jollakin tavalla siihen reagoitava.

Tanner sanoi julkilausumamme olleen sanan paikallaan. Vain Saksa on sen johdosta melunnut. Lopultakin se on puhdistanut ilmaa. He näkevät mitä täällä ajatellaan.

Reinikainen: Puolueemme julistus on harkinnan perusteella annettu. Se on tehnyt hyvän vaikutuksen. Korkein sotamme johtajakin on sen ymmärtänyt. Se on osoittanut maailmalle, ettei meillä ole mitään salaisia sopimuksia. Puhuja huomautti myös siitä, että, että hän oli hallitusneuvottelujen aikana painostanut pääministerille hyvien ~~suh-~~ suhteiden säilyttämistä USA:han, koska se on sekä ~~sisä-~~ sisä-, että ulkopoliittisesti tärkeä. USA on Suomen ystävä ja varmaan tulevaisuudessa rauhanneuvotteluissa voi paljon vaikuttaa. Mitä tulee paljon puhuttuun Suomen vastauksen antamiseen, oli ryhmämme sillä kannalla, että USA:n vastausta on odotettava. Saksa on tällä hetkellä siinä asemassa, ettei se voi ryhtyä ankariin toimenpiteisiin Suomea vastaan. Puhuja huomautti lopuksi, että puolueemme ulkopoliittinen suunta on kestävä, joten on samantekevää mitä ikk ja kokoomus sanovat.

Linna tiedusteli onko tarkoituksena jatkuvasti käyttää työväentaloja inkeriläisten majoituspaikkoina. Lohjalla on työväentalot ja seurojentalat otettu tähän tarkoitukseen. Pakolaisten joukossa on paljon nuoriakin, joten on syytä tiedustella miten heitä tullessa työssä käyttämään. Myös ovat inkeriläiset vaatetukseltaan puutteellisia, joten heistä tuskin ainakaan maataloudessa on suurta hyötyä.

Tanner ilmoitti edellisen puhevuoron johdosta, että inkeriläiset hajoitetaan ympäri maata. Täytyy kuitenkin olla joku paikka missä he kokoontuvat ja ovat karanteeniaikansa.

Kun oli vielä tehty pari pienempää tiedustelua ja saatu niihin vastaukset, päättyi keskustelu, eikä sen johdosta katsottu olevan syytä tehdä mitään päätöstä.

2 §.

Satakunnan Sos-dem. piirokokouksen kirjelmä.

Esiteltiin kokoukselle Satakunnan Sos-dem. piirokokouksen kirjelmä (Liite N:ro 1) ja merkittiin se saaduksi ja liitettiin pöytäkirjaan noudatettavaksi.

3 §.

Kysely.

Ed. Kekäläinen pyysi ryhmältä suostumusta jättääkseen hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi kyselyn väliaikaisen kalastus-oikeuden rajoittamisesta. (Liite N:ro 2). Anomukseen suostuttiin.

4 §.

Keräys Työväen Akatemiassa opiskelevien hyväksi.

Ilmoitettiin, että ed. Raunio oli ryhmän jäsenten keskuudessa toimittanut Keräyksen Työväen Akatemiassa opiskelevien vähävaraisten hyväksi ja että keräys oli tuottanut 2,600 markkaa. Merkittiin kuuluksi.

5 §.

Lomapyynnöt.

Eduskuntatyöstä anoivat lomaa seuraavasta istunnosta ryhmän jäsenet O. Pelttonen, A. Koponen ja J. Kuittinen. Anomuksiin suostuttiin.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Väinö Luoma
puheenjohtaja.

Juni Loukainen
sihteeri.

Pöytäkirja tarkastettu:

Väinö Luoma

Alpo Lumme

Liite N:ro 1

SOS - DEM EDUSKUNTARYHMÄLLE

Satakunnan Sos-dem piirikokous on, kuultuaan selostuksen eduskuntaryhmän toiminnasta, päättänyt ryhmän tietoon saattaa seuraavaa:

1. Kansanedustajain poissaolo istunnoista on aiheuttanut oikeuduttua suuttumusta valitsijain keskuudessa, tapahtukoon tämä poissaolo luvalla tai luvatta. Senvuoksi piirikokous pitää välttämättömänä, että ryhmäkuria tiukennetaan niin, ettei lupia istunnoista poissaoloon myönnetä kuin erikoistapauksissa, ja että luvatta poissaoloon on käytettävä ryhmäkuria, ellei asianomainen voi esittää täysin pätevää syytä poissaolemiseensa.
2. Piirikokouksissa kiinnitettiin huomiota moniin epäkohtiin, jonka vuoksi lähetämme ryhmälle piirikokouksen pöytäkirjasta eduskuntaselostuksen johdosta käydyn keskustelun, mihin on erikoisesti merkitty ne kohdat, joihin ryhmän toivotaan kiinnittävän huomiotaan.

Porissa, huhtikuun 5 päivänä 1943,

Vihtori Fallila

Jukka Aaltonen

puheenjohtaja

sihteeri

Otteen oikeaksi todistavat.

Jukka Aaltonen

Selostus eduskuntatyötä koskevasta keskustelusta Satakunnan sos-dem Piirijärjestön edustajakokouksesta huhtikuun 4 päivältä 1943.

Kansanedustaja Rantala esitti kansauksen eduskuntatyöstä viime vuoden ajalta. Pitkässä ja asiallisessa selostuksessaan hän toi ilmi ne vaikeudet, joissa eduskunta on joutunut työskentelemään.

Puhuja siirtyi sitten käsittelemään verolakien käsittelyä, mainiten m.m., että näiden lakiesittelyjen käsittely onkin muodostunut eduskunnan keskeisemmäksi työksi. Sos-dem eduskuntaryhmä on koettanut tehdä parhaansa. Se on kuitenkin näissä asioissa kohdannut vastuksia, varsinkin maalaisliiton taholta. Perus- ja lapsivähennysten lakiesityksen kohdalta porvarillisten edustajain jarrutus sai niin paljon aikaan, että se myöhästyi, joten sitä ei saatu enää käytäntöön viime vuoden taksoitusta suoritettaessa.

Puhuja selvitteli myös maan talouspoliittisia kysymyksiä perusteellisen laajasti.

Tämän jälkeen käytiin laaja keskustelu, joissa puheenvuoroja käyttivät m.m. seuraavat edustajat. (puheenvuoroista vain oleellisimmat kohdat

Leino Mellilästä huomautti, eduskuntaryhmän olisi enemmän annettava arvoa valitsijoilleen ja niiden mielialoille, sillä kansan keskuudessa ollaan hyvin tyytymättömiä siitä että tärkeistakin äänestyksistä ollaan niin paljon poissa kuin mitä numerot osoittavat.

Nurmi Porista kiinnitti myös samaan asiaan huomiotaan. Minkä takia meidän edustajia oli niin paljon poissa äänestyksestä, kun äänestettiin kunnallisverolain muuttamista perus- ja lapsivähennysten kohdalta?

Mustasilta Hämeenkyröstä mainitsi, vaikka kaikki edustajat olisivat olleet äänestyksessä, ei päätös olisi muuttunut.

Leino tiedusteli, onko tästä piiristä ollut poissa edustajia tästä äänestyksestä?

Kyllönen Porista ihmetteli, miksi Kuuselakin vasta-alkanut edustaja on ollut poissa näin tärkeistä äänestyksistä.

Kuusela huomautti, ettei hän ole ollut poissa istunnoista sen paremmin kuin äänestyksistäkään ilman lupaa.

Lehto Eurasta valitti sitä, että kunnallisverolain muutos ehdotus otettiin liian myöhään käsittelyn alaiseksi, joten se ei ehtinyt tämän vuoden taksoitukseen. Samalla hän mainitsi, että työvelvollisuuslakia käytetään yksipuolisesti työläisiin. Toivoi parannusta tähän lakiin.

Uusiniitty Ulvilasta sanoi, että työvoimalaissa on paha virhe siinä, kun se sallii työvoimalautakunnan puheenjohtajaksi ja työvoimapaalliköksi saman henkilön.

Rantala tarjosi nähtäväksi asiatkirjat, josta selviää, mitkä ryhmät ovat enempi olleet poissa eduskunnan istunnoista. Niinikään hän mainitsi, että työvoimalaissa on säännöksiä, jotka vievät kohtuuttomuuksiin.

Sillanpää Selvitteli niitä syitä, jolloin edustajat joutuvat olemaan usein poissa istunnoista, sanoi ryhmän puheenjohtajan tarkoin harkitsevan luvan myöntämistä silloin kun ryhmän kokousta ei saada koolle.

Kontula Pöristä ehdotti, että kokous lähettäisi kirjelman eduskuntaryhmälle keskustelun johdosta.

Samoista asioista käyttivät vielä puheenvuoroja Kilpi, Hakala, Malmivuori, Uusiniitty, Leino, Lehtonen, Viljanen, Ojala ja Kyllönen.

Asia lähetettiin valistusasiainvaliokuntaan ja päätettiin ryhmälle lähettää huomautuksena kirjelmä ryhmäkurin tehostamisesta.

Jäljennöksen oikeaksi todistaa:

Porissa, huhtikuun 9 päivänä 1943.

Erika Rantanen

Liite N:o 2.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Kun eduskunnan hyväksymä laki väliaikaisesta kalastus-
oikeudesta vahvistettiin 2 p:nä huhtikuuta 1943, niin heti
sen jälkeen kierteli maamme päivälehdissä selostus laista ja siihen
kuuluvan asetuksen sisällöstä, jonka selostukseen oli antanut halli-
tussihteeri, varatuomari Veikko Pohjanpalo. Tämä selostus asetuk-
sen sisällöstä herätti usealla taholla hämmästyksiä, koska eduskunta
oli hyväksynyt lain samansisältöisenä kuin mitä se oli jo vuonna
1941 ensi kerran voimaan tullessaan, lukuunottamatta lain 2 §:n 2
momenttia, joka oli lisäys edelliseen lakiin verrattuna.

Tosin hallituksen esityksen mukana oli myös asetuseräluonnos,
josta kävi selville, kuten hallituksen esityksessäänkin oli tarkoi-
tus, rajoittaa kalastusoikeutta poistamalla useita eri pyydyslaje-
ja, jotka olivat luvallisia v:n 1941 laissa ja toimeenpanoasetuk-
sessa. Mutta laki- ja talousvaliokunta käsiteltyään hallituksen esi-
tyksen asettui päätöksessään sille kannalle, että laki olisi hyväk-

Ante N. S.

Eduskunnan Herra Puhemies.

Kun eduskunnan puheenjohtaja, laki valtakunnallista kalastusta koskevan lain voimaantuloa 1.1.1941, niin heti oikeudesta vahvistettiin 2 p:n muutoksia 1941, niin heti sen jälkeen kierteli maamme päivälehdissä sekoitus laista ja siihen kuuluneen asetukseen sisällystä, jonka seostukseen oli antanut hallituksen esitys, varatuomari Veikko Pohjanpelto. Tämä sekoitus asetukseen sisällystä herätti usealla taholla hämmästyksi, koska eduskunta oli hyväksynyt lain samansisältöisenä kuin mikä se oli jo vuonna 1941 enni kerran voimaan tullessaan, lainvoimattain 2 p:n 2 momenttia, joka oli lisäys edelliseen lakiin vertaamalla. Toisin hallituksen esityksen mukaan oli myös asetustoiminta, josta kävi selvillä, kuten hallituksen esityksessään oli tarkoittanut, rajoittaa kalastusvaltaa polttamalla useita eri pyydyksilajeja, jotka olivat luvallisia v:n 1941 laissa ja kolmenpyydyksilajissa. Mutta laki- ja talousvaliokunta ei käsitellyt hallituksen esityksen esittämää kysymystä, että laki olisi hyväksytty.

syttävä entisen lain mukaisena eikä nähnyt olevan mitään syytä ryhtyä sitä huonontamaan. Sitäpaitsi ei hallituksen esityksessäkään esitetty mitään sellaisia seikkoja, jotka olisivat tukeneet sitä käsitystä, että kalastusoikeutta on supistettava.

Hallitus esityksensä perusteluissa tunnusti

- 1) että elintarviketilanne on meassamme niin vakava, että sen vuoksi on aivan välttämätöntä jatkaa edelleen p.o. lain voimassaoloaika,
- 2) että valitukset edellistä lakia vastaan ovat olleet vain ylimalkaisia, enemmän oletettuja kuin todellisia, ja
- 3) ettei ainoassakaan tapauksessa ole tarvinnut maatalousministeriön ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, kuin lain 5 § edellyttää.

Kun virallisella taholla myönnetään, että lakia on suurin piirtein noudatettu eikä eduskuntakeskustelunsa aikana kyetty esittää asiallisia syitä tämän lain epäedullisista vaikutuksista edellisten vuosien ajalta, niin luultiin lain käytäntöön soveltamisen jäävän suurin piirtein ennalleen.

Laki- ja talousvaliokunta lausuu esityksensä perusteluissa asetustalonnoksessa esitettyjen supistusten johdosta seuraavaa.

"Sen johdosta, että verkkojen ja rysten käytöllä voidaan tehokkaasti edistää lakiehdotuksen sisältämän tarkoituksen toteuttamista ja usea siirtoväkeenkin kuuluva on niitä itselleen hankkinut, olisi valiokunnan mielestä sanottujen pyyntivälineitten käyttö kalastuksessa sallittava, kuten on ollut laita tähänkin asti. Kun ei myöskään heittouistimen ja vieterikoukun käyttämisen kieltämiseen näytä olevan riittävästi aihetta, olisi näidenkin pyyntivälineiden käyttö edelleenkin sallittava."

Tästä huolimatta on kuitenkin tuo asetusaluonnos sellaise-
naan vahvistettu. Ja siten väliaikainen kalastusoikeus tehty suu-
relta osalta mitättömäksi. Nyt tällä lailla ei ole enää sellaista
käytännöllistä merkitystä elintarvikehankinnassa, kuin oli alun-
perin tarkoitus. Eikä vähävarainen väestön osa mykyisen lain avulla
saa enää helpotusta vaikeaan elintarviketilanteeseensa.

Koska emme etsimälläkään ole löytäneet sellaisia syitä,
jotka olisivat ratkaisevasti vaikuttaneet lain huonontumiseen,
niin kaiken edellä olevan perusteella pyydämme valtiopäiväjärjes-
tyksen 37 §:n 1 momentin nojalla esittämään asianomaisen hallituk-
senjäsenen vastattavaksi seuraavat kysymykset:

- 1) Mitkä ovat ne todelliset syyt, jotka vaikuttivat
väliaikaisen kalastusoikeuden rajoittamiseen pitemmälle
kuin eduskunnan päätös edellytti, ja
- 2) Aikooko hallitus lähitulevaisuudessa lieventää
asetuksessa mainittuja kalastusehtoja?

Helsingissä, 13 p:nä huhtikuuta 1943.

O. H. Kerkäläinen

y. m.

Allamainitut henkilöt ovat lahjoittaneet Työväen Akatemian oppilaille annettavaksi stipendtiä seuraavat summat:

Eino Rannio	100.-	P. K.	1185.-
Jouko Lindström	50.-	O. M.	20.-
W. S.	100.-		50.-
A. H.	20.-	U. R.	25.-
H. K. - L.	50.-	G. K.	25.-
C. P.	25.-	V. S. E.	25.-
V. K.	100.-	W. S.	50.-
W. S.	25.-		50.-
F. W.	100.-		20.-
K. J. W.	50.-		20.-
U. K.	25.-		20.-
	25.-		100.-
	50.-		25.-
	50.-		50.-
	25.-		25.-
	30.-		25.-
	100.-		50.-
	25.-		50.-
	50.-		50.-
	25.-		25.-
	25.-		25.-
	50.-		25.-
	25.-		25.-
	25.-		50.-
	50.-		25.-
	10.-		30.-
Suut	1185.-	Suut	2,045.-

Siirola 2,045:-

Rönkä 50:-
 Jussi Raitelainen 100:-
 Väinö Rönkä 100:-
 Niina Sillanpää 50:-
 W. Rönkä 10:-
 W. Rönkä 20:-
 W. Rönkä 20:-
 P. Rönkä 25:-
 Yngri Raitela 75:-
 2,495:-

M. H. P. 30:-
 (m. H. P. S. S. S. S. S.)
 J. Huittinen 30:-
 A. Rönkä 20:-
 J. L. 25:-

Yht. 2,600:-

Olen vastaanottanut mk 2600:-- jaettuna
 Työväen Akatemian lukuvuoden 1942-1943
 oppilaille.

Kauniaisto - muk. 13 p. 19

TYÖVÄEN AKADEMIA

Olli Hanttonen

$2 - \frac{14}{5} = 1\frac{1}{5}$
 $1 - \frac{22}{7} = \frac{46}{7}$
 $4 - \frac{4}{9} = \frac{32}{9}$
 $20\frac{1}{2} = 81$

28	19	31
31	27	30
30	46	20
11		81
100		

S.P.R. N:o 35

MARJANEN, Taina

synt. 26.3. 1908, työties, vaimo ja 1 lapsi, huoltas Mitin.

JÄPPILÄ, Ruuhilampi.

Stn. 1/3711, haav. 8.7. 1941 Ristilahdella. Tri Miesmäen leusunto 29.1. 1943: Invaliiditeetti nyt 40 %, lopullinen n. 25-40 %. Kallot-sivovamma. VTT: Invaliiditeetti 40 % 30.6. 1943 saakka.

Hakija enee avustusta tallin rakentamiseen 8.000 mk. Kotitilan suuruus 10 ha, josta viljeltyä 2 ha. Kotieläimiä: 1 lehmä ja 1 varsa. Ravintorakennuksen yhteyteen tulisi rakentaa pieni talli, joka kustannuksien mukaan tulee maksamaan 8.000 mk. Hakija tekee töitä kotitilalla, ensiotyöhön ei vielä toistaiseksi pysty. Lotta kirjoittaa: "Invaliidi Marjaneen on elintavoiltaan kunnollinen. Käytyäni hänen kotinsa, jossa on paljon perheitä (sisar kolmeine lapsineen sekä 1 velli ja Mitä) katson, että avustus on tarpeellinen, sille siellä oli suorastaan kurjuutta ja puutetta. Henkittään nyt varaan olisi talli välttämätön, muussa tapauksessa on varsa myytävä."

VM. 4,600.-

Olen vastannut mk 2600:-- jaettavaksi
Työväen Akatemian lukuvuoden 1942-1943
oppilaille.

Kannuisto mk huhtik. 13 p. 1944

TYÖVÄEN AKATEMIA

Olin Klantimäki

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin tarkistajain huoneessa eduskuntatalossa 20 p:nä huhtikuuta 1943. Kokous alkoi kello 15. Saapuvilla olivat: Bryggari, Kilpi, Kuusisto, Lehtokoski, Lonkainen, Pekkala, Peltonen, O., Reinikainen, Salmenoja, Tanner, Tolonen, Voionmaa ja Aattela. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Eräiden valiokuntapaikkojen täyttäminen.

Sen johdosta, että ryhmän jäsen Huotari oli tapaturmaisesti kuollut, oli nyt päätettävä siitä, ketä esitetään valittavaksi hänen tilalleen jäseneksi ulkoasiainvaliokuntaan.

Päätettiin, että ulkoasiainvaliokunnan jäseneksi esitetään valittavaksi valiokunnan varajäsen Lonkainen, ja että valiokunnan varajäseneksi esitetään valittavaksi ryhmän jäsen Railo.

Huotarin kuoleman johdosta oli nyt myös päätettävä siitä, ketä esitetään valittavaksi hänen tilalleen tarkistajain varamieheksi.

Päätettiin, että Huotarin tilalle tarkistajain varamieheksi esitetään valittavaksi ryhmän jäsen Erich.

2 §.

Huotarin hautaus.

Päätettiin, että ryhmän monivuotisen jäsenen Anni Huotarin hautaustilaisuudessa lasketaan hänen paareilleen ryhmän seppelä.

Seppelleen laskemisen toimittavat ryhmän jäsenet Sillanpää ja Lehtokoski sekä ryhmän puheenjohtajat Tanner ja Reinikainen ja ryhmän sihteerit Aattela ja Lonkainen.

3 §.

Selostus piirikokouksia varten.

Ryhmän toinen sihteeri Lonkainen ilmoitti kirjoittaneensa piirikokouksia varten selostuksen eduskuntatyöstä ja ryhmän toiminnasta. (Aattela kirjoitti valtion viran tai toimen haltijain palkkausta koskevan luvun.)

Kirjoituspalkkiota ilmoitti Lonkainen ottaneensa 1,250 markkaa.

Toimnepide ja palkkion suuruus hyväksyttiin.

4 §.

Lomanpyyntö.

Ryhmän jäsen Simonen pyysi yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 21 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin.

V a k u u d e k s i :

Väinö Aunu

Puheenjohtaja.

Hugo Pättö

Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 29 p:nä huhtikuuta 1943. Kokous alkoi kello 18. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Erich(ilmoittanut esteen), Eskola, Hakala, Hakkila, Halonen, Hämäläinen, Jokinen, Kekäläinen, Kettunen, Kujala, Kääriäinen, Lonkainen, Mansner, Pekkala, Peltonen, M., Railo(Elannon hallintoneuvoston kokouksessa), Salmela-Järvinen, Salovaara, Sillanpää(Sama este kuin Railolla), Sinisalo, Tanner(Sama este kuin Railolla), Tervo, Tuominen, Turkia, Turkka, Valtta(Sama este kuin Railolla) ja Väisänen. Puhetta johti Reinikainen ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Muistosanat Huotarista.

Puheenjohtaja Reinikainen lausui muistosanat äskettäin tapaturmaisesti kuolleesta ryhmän monivuotisesta jäsenestä A n n i H u o t a r i s t a. Puhuja totesi, että jokainen ryhmän jäsen oppi tuntemaan Anni Huotarin erääksi parhaimmaksi ja uskollisimmaksi ryhmämme jäseneksi.

Puheenjohtajan puhetta kuunneltiin seisaaltaan ja syvän hiljaisuuden vallitessa.

2 §.

Uusi jäsen lausutaan tervetulleeksi.

Puheenjohtaja Reinikainen lausui eduskunnan jäseneksi Huotarin varamiehenä tulleen L e m p i L e h d o n tervetulleeksi ryhmään ja eduskuntatyöhön.

3 §.

Voionmaan selostus.

Ryhmän jäsen, ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja Voionmaa selosti ryhmälle Yhdysvaltain lähetystön henkilökunnan siirtymistä pois Suomesta. Amerikan lähetystön henkilökunnan poistumisen johdosta antoi hallitus ulkoasiainvaliokunnalle rauhoittavia tietoja. Myöskin Amerikan hallituksen taholta ilmoitettiin, että suhteet pysyvät entisinä ja poistumista perusteltiin hallinnollisilla syillä. Mutta kun ulkoministeri keskusteli lähetystön pääl-

likön, v.a. asiainhoitaja Robert MacClintock'in kanssa sai hän sellaisen vaikutelman, että USA aikoo katkaista diplomaattiset suhteensa Suomeen.

Tämän jälkeen puhuja kosketteli eräitä Ruotsin lehdissä julkaistuja kirjoituksia, joissa on väitetty, että Suomelle olisi tarjottu määrätyin ehdoin rauhaa. Ulkoministeri oli ilmoittanut, että rauhantarjouksia ei ole tullut.

Puhuja lausui sitten arvelunsa siitä, mikä on viivytttänyt Amerikkaa katkaisemasta diplomaattisia suhteita Suomen kanssa. Viivytteleminen ehkä johtuu Puolan ja Venäjän välisestä selkkauksesta. Palautti mieliin USA:lle annetun vastauksen, jossa hyljättiin tarjous hyvistä palveluksista. Tällä tavoin on Suomen taholta valmisteltu sitä, että diplomaattiset suhteet Amerikan kanssa nyt näyttävät tulevan katkaistuksi.

Reinikainen: Sanoi ulkoasiainvaliokunnassa ryhmän puolesta ilmoittaneensa, ettei hyväksy sellaisenaan USA:lle annettavan vastauksen sanamuotoa. Yhdysvaltain lähetystön henkilökunnan äkillinen poistuminen oli yllätys lähetystön henkilökunnalle ja Ruotsille.

Voionmaa: Ilmoitti vielä, että lähetystön henkilökunnasta on jäljellä pari henkilöä ja v.a. asiainhoitaja MacClintock.

Reinikainen: Huomautti että ulkoasiainvaliokunnan hallituksen kertomuksesta antamassa mietinnössä alleviivataan pohjoismaiden yhteistyön tärkeyttä.

Wirtanen: Valitti tapahtumaa. Ilmeistä on, että USA:lle annettu vastaus ei kulkenut puoluepuolesta julkilausumassa esitettyä linjaa. Valitti myös sitä, että hallituksessa olevat meikäläiset ministerit eivät ole parhaalla tavalla omalta kohdaltaan hoitaneet maan politiikkaa.

Kilpi: Ulkomaalaisissa radioissa kerrottiin tapahtumasta paljon aikaisemmin kuin oman maamme radiossa. Tämä on valitettavaa. Pitkäperjantain ja pääsiäisen aikana oli pääkaupungissa ja varsinkin Söörnäisissä hyvin hermostunutta mielialaa, mihin osaltaan oli syynä se, että levisi tieto uuden evakuoimissuunnitelman valmisteluista.

Pitkäsilta: Palautti mieliin ryhmän puheenjohtajan Tannerin ryhmälle antaman selostuksen, jossa sanottiin m.m., että suhteemme Amerikan kanssa ovat pikemmin parantuneet kuin huonontuneet. Ryhmän kannanottoa ulkopoliittisissa asioissa ei ole hallituksessa ollenkaan huomioitu.

Reinikainen: Hallituksen jäsenet saivat MacClintock'in esiintymisestä sellaisen vaikutelman, että USA:lle annetun vastauksen jälkeen suhteet olivat pikemmin parantuneet kuin huonontuneet.

Tämän jälkeen puheenjohtaja ehdotti, että ryhmä Kilven lausunnon johdosta päättäisi saattaa ryhmän kantana pääministerin tietoon, että maamme tiedoitus toimintaa on nykyistä paremmin hoidettava.

Puheenjohtajan ehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Jatkettiin keskustelua Voionmaan selostuksen johdosta.

Bryggari: Kosketteli puoluepuolesta julkilausumaa. Sitä eivät näytä kaikki puolueen jäsenet noudattavan. Kun tällainen asiakirja puolueen nimissä saatetaan julkisuuteen, on sitä mahdollisuuksien mukaan noudatettava.

Welling: Hallituksen ja eduskunnan suhteet ovat olleet epänormaalit. On tehty tärkeitä ratkaisuja, jotka vasta jälkeensä on saatettu eduskunnan tietoon. Yhdysvalloille annettu vastaus ei ollut oikea. Ryhmässä olisi pitänyt ja pitäisi keskustella sodasta ja rauhasta. Tällainen luottamuksellinen keskustelu olisi aikaansaatu.

Fagerholm: Ei kukaan tiedä koska sota loppuu ja koska rauha tulee. Amerikan jutulle emme nähtävästi mahda mitään. Bryggari puhui puoluepuolesta julkilausumasta. Siinä on kuitenkin eräitä varauksia. Kosketteli Amerikan antamaa vastausta. Tuskin meikäläisenkään ryhmä olisi vastauksen jälkeen pääasiaan nähden voinut antaa toisenlaista vastausta kuin mitä annettiin. Sanamuodosta voidaan keskustella. Nyt on kysyttävä: mitä tekee Saksa? Minulla on sellainen käsitys, että väli ovat huononemassa. Saksa voi esittää yksiä ja toisia vaatimuksia. Silloin voi tulla hetki ottaa ratkaistavaksi kysymys: ollaanko mukana loppuun asti vaiko ei.

Lehtokoski: Kosketteli Pitkäsillan mainitsemia Tannerin selostusta. Tanner varmaan antoi ryhmälle sellaisia tietoja, joita itse oli saanut. Suurvallat hoitavat politiikkaansa omien etujensa mukaisesti.

Peltonen, O.: On hyvä että ryhmälle annetaan tietoja. Poliittinen tilanne on kehitysvaiheessa. Saksan taholta voi tulla vaikeuksia. Voidaan vaatia, että Suomen armeijan on ryhdyttävä jälleen hyökkäykseen. Jos sellainen vaatimus esitetään, niin ryhmän on silloin saatava keskustella asiasta. Hyökkäyksen jatkaminen voi aiheuttaa selkkauksia armeijan miehistön keskuudessa.

Kivisalo: Yhtyi Peltosen edellä esittämään toivomukseen. Kos-

ketteli myös Tannerin selostusta. Jos siinä annetut tiedot olivat oikeita, niin mitään erikoisia vriheitä ei ole tapahtunut.

Wirtanen: Puolueneuvoston julkilausuma oli oikea. Siinä asetuttiin sille kannalle, että Suomi käy puolustussotaa, ja että armeijamme ei enää hyökkää. Yhdysvalloille annetussa vastauksessa sanotaan, että käydään sotaa siksi kunnes turvallisuus on taattu. Tanner ei siis ole voinut määrätä hallituksen politiikkaa. Kiinnitti huomiota Fagerholmin lausuntoon. On selvää, että sen jälkeen kun Amerikka on katkaissut suhteensa maahamme, asemamme Saksaan päin on vaikeampi kuin aikaisemmin. Piti tärkeänä, että maatumme ei sidottaisi Saksan rynnistyspolitiikkaan noin vaan silmät ummessa.

Toivonen: Olemme saaneet tietoja siitä mitä on tapahtunut Suomen ja Amerikan välillä äskeisinä aikoina, mutta emme ole saaneet tietää mitään siitä mitä on tapahtunut Suomen ja Saksan välillä samana aikana. Kiinnitti huomiota Kilven mainitsemaan evakuoimissuunnitelmaan.

Kilpi: Selosti vielä evakuoimissuunnitelmaa. Sen esille tulo oli ikävä yhteensattuma Amerikan lähetystön henkilökunnan poistumisen kanssa. Kiinnitti huomiota Onni Peltosen lausuntoon. Reinikainen sanoi tänään ulkoasiainvaliokunnassa, että me olemme ulkopoliittisamme liian rehellisiä. Näin onkin asia.

Asiasta puhuivat vielä Lehtokoski ja Aattela.

Keskustelun päätyttyä todettiin yksimielisesti:

- 1) että ryhmän olisi saatava tietoja Suomen ja Saksan välisistä suhteista ja
- 2) että ryhmä pitää välttämättömänä sitä, että Suomen armeija ei jatka hyökkäystoimintaa vaan pysyy asemissaan.

4 §.

Maitotaloustuotannon tarkastaminen.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen määrärahan myöntämisestä maitotaloustuotannon tarkastamista varten.

Lehtokoski: Ryhmän valtiovarainvaliokunnassa olevat jäsenet eivät ilman ryhmän päätöstä voi ottaa vastuulleen hallituksen esityksen hylkäämistä, kuten maatalousvaliokunta lausunnossaan ehdottaa. Ellei koko pyydettyä 8 miljoonaa voida tarkoitukseen myöntää, olisi määrärahasta myönnettävä ainakin osa.

Lepistö: Hallitus pyrkii esityksellään kahteen päämäärään:

maidon tuotannon lisäämiseen ja tarkastustoiminnan tehostamiseen. Karjantarkastusyhdistyksistä on eronnut paljon jäseniä. Tämä on tapahtunut huonon ruokinnan y.m. syiden takia. Karjamiesten taholta on esitetty, että kaikki karjat olisi saatava tarkastettaviksi. Maidon tuotannon lisäämiseen pyritään siten, että saataisiin tukituksi niitä vuotoja, joita nyt on ja siten maitoa säännösteltyyn kulutukseen nykyistä enemmän. Jokaiseen kuntaan tulisi asetettavaksi yksi tarkastaja ja tarkastajia tarvittaisiin noin 500. Jokaiseen kansanhuoltopiiriin tulisi johtaja. Rahaa tarvittaisiin 8 miljoonaa markkaa. Maatalousvaliokunta on käsitellyt asian perusteellisesti. Valiokunta tuli yksimielisesti siihen tulokseen, että hallituksen esityksellä ei saavuteta tarkoitettua tulosta. Tarkastus ei mene poliisitoimenpiteenä. Valiokunta on sitä mieltä, että vapaaehtoista tarkastustoimintaa olisi tehostettava. Selosti vapaaehtoista tarkastustoimintaa. Mitä tulee maitotaloustuotannossa ilmenevien vuotojen tukkeamiseen, niin siinäkin ei tarvita poliisia ja nyt esillä olevaa hallituksen esitystä, koska hallituksella on jo valtuuksia toimittaa epäilyttävissä tapauksissa tarkastuksia miten usein tahansa.

Tätä asiaa ei ole aikaisemmin tuotu ryhmään, koska puheenjohtaja Tanner oli sitä mieltä, että sitä ei tarvitse tuoda ryhmään.

Hallituksen esitys olisi hylättävä ja pyydettyä hallitukselta uutta esitystä. Huomautti vielä, että ministeri Ellilä antoi asiantuntijalausunnossaan murskaavan maininnan tästä hallituksen esityksestä.

Welling: Aluksi tarvitaan 500 henkilö tarkastusta toimittamaan. Ne on koulutettava tehtävänsä. Siitä muodostuu suuri järjestö. Tarkastuksesta ei näytä olevan vastaavaa hyötyä. Selosti karjatalouden nykyisiä vaikeuksia ja tuotannossa ilmeneviä vuotoja. Kansanhuoltoviranomaisilla on valtuus tarkastaa karjoja, joissa epäillään vuotoja olevan. Vastusti esityksen hyväksymistä.

Raunio: Tarkastuksilla on ollut hyvä merkitys ja sillä on Lounais-Suomessa saavutettu hyviä tuloksia. Kuluttajain etu vaatii tarkastustoiminnan tehostamista.

Linna: Maito ei lisäännä tarkastamalla. Jos tällaiseen tarkastusjärjestelmään mennään, niin maito vähenee entisestään.

Ei pidä hypätä ojasta allikkoon. Maatalousvaliokunnan kanta on oikea.

Kuusela: Kun hallitus antoi esityksensä, niin jo silloin ajattelin, että se on mahdoton käytännössä toteuttaa. Vieras lypsäjä

ei aina saa lehmästä tulemaan maitoa. Eduskunta voi hyvällä omalla-tunnolla hylätä hallituksen esityksen.

Simonen: Vuotoja on ja päin vastoin kuin Welling sanoi juuri tarkastusyhdistyksiin kuuluvien ja suurviljelijäin kohdalla. Tarkastus on vastenmielinen ennenkaikkea sen vuoksi, että se tulisi pääasiassa koskemaan pienviljelijöitä. Esitti numeroja eri suuruisten karjojen tuotannosta. Kansanhuoltolautakunnilla on riittävästi valtuuksia tarkastusten toimittamiseen. Esitys on siis tarpeeton.

Bryggari: Täällä ovat useat olleet esityksen hylkäämisen kannalla, mutta sillä ei tehdä oikealle asialle hyvää palvelusta. Vuotoja on tapahtunut. Hallituksen esitystä ei olisi hylättävä. Ryhmä on vaitunut säännöstelyn toteuttamista, jos tämä esitys nyt hylätään, niin silloin sanotaan, että olemme kieltäneet varat säännöstelyn toteuttamiselta.

Kilpi: Koska ryhmäkokouksessa on vähän jäseniä, ei nyt olisi päätöstä tehtävä. Kaikkia niitä toimenpiteitä on tuettava, jotka tarkoittavat voim ja maidon tuotannon lisäämistä.

Lehtokoski: Huomautti, että tarkastustoiminta ei koskisi niitä, jotka ovat luovutusvelvollisuutensa täyttäneet. Hallituksen esitys olisi hyväksyttävä.

Keskustelun päätyttyä toimitetussa äänestyksessä annettiin hallituksen esityksen hyväksymisen puolesta 22 ääntä ja sen hylkäämisen puolesta 10 ääntä, joten ryhmä päätti kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä.

5 §.

Edustajapalkkion verottaminen.

Esitettiin keskusteltavaksi suhtautumisesta edustajapalkkion verottamista koskeviin eduskunta-aloitteisiin.

Asia pantiin kuitenkin pöydälle.

V a k u u d e k s i :

Osk. Reinikainen

Puheenjohtaja.

Ungi Pättölä
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Taimo Hakkarainen

Kaisa Liilä

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 16 p:nä kesäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 14,30. Saapuvilla olivat: Bryggari, Erich, Hakkila, Kilpi, Kulovaara, Kuusisto, Lehtokoski, Lepistö, Linna, Lonkainen, Peltonen, O., Reinikainen, Salmenoja, Syrjänen, Tanner, Tolonen ja Aattela, ministerit Fagerholm ja Salovaara olivat myöskin kokouksessa mukana. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Maataloustuotteiden tukipalkkiot.

Otettiin alustavasti käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen maataloustuotteiden tukipalkkioita koskevaan esitykseen.

Ensin päätettiin, että asian lähetekeskustelussa puhuu ryhmän puolesta S a l m e n o j a .

Tämän jälkeen keskusteltiin esityksen sisällöstä.

Puheenjohtaja Tanner selosti hallituksen esitystä. Mainitsi, että hallituksen meikäläiset jäsenet ovat olleet sillä kannalla, että rukiin hinnaksi olisi määrättävä 4:50 mk eikä 5 mk kuten hallitus ehdottaa. Samalla on annettu huomata, että emme tee riittävä hinta olisi vähän ylikin 4:50 mk:n kunhan se ei olisi täyttä 5 markkaa. Eikö nyt olisi syytä todeta, että ryhmä ei ole tyytyväinen hallituksen esitykseen.

Salovaara: Asiassa on se paha puoli, että eduskunnan enemmistö hyväksyy rukiille 5 mk:n hinnan ja mekin menemme lopuksi siihen. Ei pitänyt tätä oikein sopivana menettelynä. Olisi parempi jos alunperin otettaisiin menettelytapaa määriteltäessä huomioon se, mihin lopulta kuitenkin päädytään.

Reinikainen: Asiassa ei nyt ehkä olisi tehtävä lopullista päätöstä. Aluksi voitaisiin olla 4:50 mk:n kannalla. Oli sitä mieltä, että eduskunnan kahden suurimman ryhmän välillä ei enää olisi välejä kiristettävä.

Lehtokoski: Oli myöskin sitä mieltä, että aluksi olisi oltava 4:50 mk:n kannalla ja myöhemmin voitaisiin asia ottaa uudelleen käsiteltäväksi.

Keskustelun päätyttyä päätettiin maatalousvaliokunnan meikäläisille jäsenille antaa sellainen ohje, että heidän on koetettava saada ruiskilon hinnaksi 4:50 mk eikä 5 mk:aa kuten hallitus ehdottaa.

2 §.

Ylimääräinen varallisuusvero.

Päätettiin, että jos ylimääräisen varallisuusveron perimistä koskevan hallituksen esityksen johdosta syntyy asian lähe-
tekäsittelyssä poleemista keskustelua, niin ryhmän jäsen H i l -
t u n e n esiintyy puhujana ryhmän puolesta.

Lepistö: Tiedusteli eikö varallisuusveron alkamisrajaa 100.000 markkaa voitaisi valiokunnassa nostaa korkeammaksi. Esit-
ti eräitä esimerkkejä, joilla tahtoi osoittaa, että mainittu 100.000
markan raja on liian alhainen ja koskee kovin ankarasti vähävarai-
sia pieneläjiä.

Lepistön esittämän asian johdosta ei tässä kokouksessa
tehty päätöstä.

3 §.

Pakkolainauksen ulottaminen tuloihin.

Keskusteltiin pakkolainauksta koskevasta hallituksen esi-
tyksestä.

Kulovaara: Oli sitä mieltä, että pakkolainauksen ulotta-
minen tuloihin ei ollut onnistunut ja hyvä ajatus ja perusteli
käsitystään eritoten virkamiesten palkkoihin ja taloudelliseen
asemaan vedoten.

Keskustelun päätyttyä asiasta ei tehty päätöstä.

4 §.

Valtiovarainvaliokunnan verojaoston jakautuminen.

Eduskunnan puhemies, ryhmän ja v.v. jäsen Hakkila esit-
ti harkittavaksi eikö valtiovarainvaliokunnan töiden jouduttami-
seksi sanotun valiokunnan verotusasiainjaostoa, jolla on paljon
asioita käsiteltävänä, olisi jaettava kahtia.

Asia jätettiin valtiovarainvaliokunnan meikäläisten jä-
senten harkittavaksi ja hoidettavaksi.

Liite 1 v.v. pöytäkirjaan 16/6-43.

Sos. dem. Eduskuntaryhmä.

Oltuani 2 vuotta nk. "piiskurina", olen huomannut,
että jokaisen ryhmän jäsenen on täydellistä täsmällisyyttä mah-
doton eduskuntatyössä noudattaa, johon vaikuttaa monet seikat.

Luonnollisesti tänä aikana on myöskin usealla ryhmän jäse-
nellä tavallista enemmän erikoisia tehtäviä, jotka häiritsevät
eduskuntatyötä. Eikä esim. kunnallisten tehtävien hoitoa ennen seuraa-
via kunnallisvaaleja ole helppo toisille siirtää. Tästäkin johtuu,
että poissaoloja eduskunnassa on mahdoton kokonaan välttää.

Olen uskonut, että sodan päätyttyä tahtoo laiminlyönteihin
osallistunutkin entistä tunnollisemmin eduskunnassa tehtävänsä suo-
rittaa. Mutta, koska sodan päättymisestä ei ole tietoaakaan, niin
siirrän tehtäväni tästä päivästä lukien toisiin käsiin uskoen muu-
toksesta itse asialle olevan hyötyä. Samalla toivon, että ryhmä
ensitilassa valitsee toisen henkilön sanottua tehtävää hoitamaan.

Helsingissä 16 p:nä kesäkuuta 1943.

J. F. Tolonen

5 §.

Piiskurin kirjelmä.

Esiteltiin ryhmän 'piiskurin' Tolosen kirje, jossa hän ilmoitti eroavansa piiskurin tehtävästä. (Liite 1)

Asian johdosta syntyneessä lyhyessä keskustelussa todettiin Tolosen hyvin hoitaneen piiskurin tehtävänsä eikä hänen eroamiseensa näin ollen haluttu suostua. Tolonen ilmoitti suullisesti uudelleen, ettei hän enää hoida piiskurin tointa.

Keskustelun päätyttyä asia pantiin pöydälle.

6 §.

Ryhmän kokous.

Päätettiin, että ryhmän kokous pidetään tiistaina kesäkuun 22 p:nä alkaen kello 11.

(Eduskunnan istuntoajan aikaisemmaksi siirtämisen johdosta ryhmäkokouksen alkamisaikakin myöhemmin siirrettiin kello 10.30.)

Kokouksessa esittää ryhmän puheenjohtaja Tanner selostuksen.

V a k u u d e k s i :

Väinö Tanner
Puheenjohtaja.

Uuno Järvelin
Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 22 p:nä kesäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 10.30. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Aarnio-koski, Andersson, K., Hakkila, Kujala, Kämäräinen, Lepistö, Railo, Salovaa-ra, Simonen, Turkka, Turunen, Voionmaa ja Väisänen. Puhetta johti Reinikainen ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Salmenojan 50-vuotispäivä.

Sen johdosta, että ryhmän jäsen Pietari Salmenoja oli t.k:n 7 p:nä täyttänyt 50 vuotta lausui puheenjohtaja Reinikainen ryhmän onnittelut hänelle. Puhuja mainitsi, että Salmenojaan soveltuu erinomaisten hyvin sana toveri. Hän on uskollinen ja työtä pelkäämätön ryhmän jäsen ja työväenluokan luottamushenkilö. Runoissaan on hän sattuvalla tavalla ja herkin sanoin kuvannut työväenluokan mielialoja niin ahdistuksen aikoina kuin parempinakin päivinä. Luottamuksella on hänen suoritettavakseen voitu antaa tärkeitä tehtäviä ja toimia.

Puheeseen vastasi Salmenoja kiittäen hänelle osoitetuista sanoista ja saamistaan lahjoista. Työskentely tämän ryhmän keskuudessa on ollut kiintoisaa. Sanoi olevansa hyvillään siitä, että se kansansa, jonka keskuudesta on lähtöisin ja jonka hyväksi on työtä tehnyt, on häntä ymmärtänyt. Mainitsi iloitsevänsä siitä, että työme on ollut hedelmällistä ja toivoi, että näissä vaikeissakin olosuhteissa toimintamme olisi tuloksellista.

Puheenjohtaja Reinikainen ojensi Salmenojalle ryhmän ja ryhmän jäsenten yhteisenä lahjana kirjateoksia ja kukkia.

2 §.

Kalastajain lähetystö.

Ryhmäkokoukseen saapui Vaasassa pidetyn urheilu- ja kotitarvekalastajien kokouksen lähetystö esittämään kantansa valtioneuvoston antamasta jokamiehen kalastuslain soveltamispäätöksestä. Valtioneuvoston päätös on, sanottiin lähetystön taholta, herättänyt urheilu- ja kotitarvekalastajien keskuudessa hämmästyttä ja tyytymättömyyttä. Samoin suhtaudutaan uuteen kalastuslakiehdotukseen. Lähetystö jätti ryhmälle otteen e.m. kokouksen pöytäkirjasta. (Liite 1)

Puheenjohtaja Reinikainen kiitti lähetystä käynnistään ja huomautti, että ryhmän taholta oli eduskuntakyselyn muodossa jo kiinnitetty hallituksen huomiota lähetystön koskettelemaan asiaan.

3 §.

Tannerin selostus.

Ryhmän puheenjohtaja, ministeri Tanner esitti ryhmälle selostuksen, todeten aluksi, että mitään erikoista ei ole tapahtunut sen jälkeen kun eduskunta viimeksi oli koolla. Sotatapah- tumista ei ole muuta sanottavana kuin mitä lehdissä on kerrottu. Mahinnousua odotetaan ja sota on siinä vaiheessa, että suuria tapahtumia voi sattua milloin tahansa.

Tämän jälkeen puhuja selosti eräitä ulkopoliittisia tapah- tumia. Vuoden vaihteesta lähtien ovat suhteemme Saksaan olleet viilenemään päin. Asia puhkesi akuttiseksi Yhdysvaltain taholta tehdyn rauhanneuvotteluja koskevan tiedustelun johdosta. Palaut- ti mieliin mainitun tapauksen ja siitä johtuneet toimenpiteet. Saksan ulkoministeri oli keskustellessaan Suomen ulkoministerin kanssa pitänyt tärkeänä, että Suomi ilmaisisi tarkoituksensa. Suomen taholta valmistettiin selitys, jossa ensin seloste- taan mitä Suomi on tehnyt ja tällöin m.m. mainitaan, että se on pitänyt asemansa rintamallaan. Toisessa osassa annetaan tunnustus- ta Saksalle ja lopuksi sanotaan, että Suomi taistelee idässä ole- van vaaran torjumiseksi. Selitystä ei annettu virallisesti ja sa- malla tiedusteltiin tyydyttääkö se Saksaa. Sieltä tuli vastaus, josta ilmeni, että selityksemme ei tyydytä. Saksan taholta vaadit- tiin erästä lisäystä, jonka tarkoitus sisältyy kolmeen sanaan ja jotka olisivat merkinneet sitä, että Suomi pysyisi mukana niin kauan kunnes molempia maita idästä uhkaava vaara on torjuttu. Tä- män mukaan Suomen siis pitäisi olla mukana loppuun saakka. Halli- tus vastasi tähän, että siihen ei voida mennä. Sanottiin, että edus- kunnan olisi tällaisesta asiasta lausuttava mielensä ennenkuin asia on ratkaistu. Saksa taas ei tahtonut saattaa asiaa julkisuu- teen. Asia on edelleen avoin. Puhuja mainitsi, että sikäli kun on kysymys hallituksessa olevien maalaisliittolaisten ministerien kannasta, niin he ovat halunneet suostua kaikkeen mitä Saksan ta- holta on esitetty. Tämä ilmeni maalaisliittolaisten kannaksi myös- kin ryhmien puheenjohtajien välisessä neuvottelussa. Puhuja totesi,

että välit Saksan kanssa ovat viilentyneet ja että siellä tunnetaan epäluuloa Suomea kohtaan. Tästä ei vielä ole ollut seurauksia. Kaup- pavaikto on normaalia. Mutta eräissä asiassa on ilmennyt pettymystä. Kotimaasta ei saatu viljaa laskettua määrää, noin 30.000 tonnia puut- tuu. Käännettiin Saksan puoleen. Ei ole saatu myönteistä eikä kiel- teistäkään vastausta. On selitetty, että se henkilö, jolle tällaisten asioiden hoitaminen kuuluu, on matkoilla ja näin onkin asia. Lisäk- si oli toiveita, että Saksasta olisi saatu nautaeläimiä, mutta niitä ei saatu. Näitä tapahtumia ei ehkä kuitenkaan ole laskettava poliit- tisten suhteittemme tilille.

Tämän jälkeen puhuja selosti suomalaisen SS-pataljoonan asiaa. Kuten muistettaneen, tapahtui pataljoonan perustaminen yksi- tyisestä aloitteesta. Maassamme muodostettiin eräänlainen vanhempien neuvosto, jonka puheenjohtajana oli prof. R. Nevanlinna, joka myös oli puuhan alullepanijana. Täältä menneet vapaaehtoiset koetettiin saada sijoitetuksi Saksan armeijaan, mutta heistä muodostettiin erityinen SS-pataljoona. Saksaan meni 1.200 miestä ja myöhemmin täy- dennyksenä 200 miestä. Heistä on kaatunut 264, lisäksi on joukko haa- voittuneita. Noin 800 palasi Suomeen. Kertoi heidän vastaanottojuh- lallisuuksistaan. Puhuja selosti vielä suomalaisia SS-miehiä koske- via suunnitelmia ja hallituksen sekä päämajan suhtautumista heitä kos- keviin kysymyksiin.

Ministeri Tanner siirtyi tämän jälkeen selostamaan suhteit- tamme Amerikan Yhdysvaltoihin. Pitkäperjantaina tapahtui jyrkkä kään- ne. Suurin osa lähetystön henkilökuntaa matkusti silloin Tukholmaan. Syynä lienee ollut pelko, että Saksa miehittäisi Suomen. Myöskin aja- teltiin diplomaattisten suhteiden katkaisemista, vaikkakaan ei sodan julistamista. Yhdysvaltain täällä oleva asianhoitaja Mac Clintock oli jo pyytänyt päästä ulkoministerin puheille ja tällöin hän toden- näköisesti olisi ilmoittanut suhteiden katkaisemisesta. Hän kuiten- kin peruutti puheillepääsypyyntönsä. Asiaan on todennäköisesti vai- kuttanut paljon puhuttu Katynin tapaus. Puhuja totesi, että USA:sta Suomea kohtaan harjoitettu hermosota on loppunut. On kuultu huhuja siitäkin, että USA olisi halukas palauttamaan suhteet entiselleen, mutta ei kuitenkaan Neuvostoliiton takia sitä tee.

Puhuja selosti sitten suhteitamme Ruotsiin, todeten niiden olevan entisellään. Ruotsissa kyllä uskotaan, että Suomi on vääräl- lä puolella. Siellä on kyllä eräitä lehtiä, jotka kirjoittavat il-

keästi Suomesta. Ruotsin kanssa tehty kauppasopimus menee umpeen ja kohdakkoin aloitetaan kauppasopimusneuvottelut. Valuuttakysymys, totesi puhuja, tulee neuvotteluissa kohtaamaan vaikeuksia. Asia on maallemme hyvin tärkeä, sillä Ruotsi on m.m. maksanut kruunuillaan Tanskasta saamamme voin.

Toveri Tanner kosketteli tämän jälkeen Unkarin ja Romanian asennetta, todeten, että kummassakin maassa näkee pois vetäytymisen halua. Tosiasia on, että Unkari käytännöllisesti katsoen on tällä kertaa ei sotaa käyvä maa. Yhtään unkarilaista sotilasta ei ole itärintamalla. Romania on kiinteämmin Saksan vallassa, mutta sekin koettaa vetäytyä sivuun.

Puhuja kertoi rauhanneuvotteluja koskevista huhuista sanoen niitä olevan liikkeellä yhä enemmän. Niistä puhuttaessa liikutaan kokonaan arvailujen alalla. Se pitänee paikkansa, että Japani koettaa saada rauhan Saksan ja Neuvostoliiton välille. Tämän asian johdosta ovat Hitler ja Mussolini neuvotelleet keskenään. Mussolini lie-nee suositellut rauhan aikaansaamista, mutta Hitler on ollut vastaan. Saksan ja Neuvostoliiton välillä on suurimpana riitakysymyksenä se kumpika saisi pitää Ukrainan. Esitti vielä eräitä tietoja, jotka koskivat väitteitä saksalaisten ja venäläisten välisistä neuvotteluista Tukholmassa.

Tämän jälkeen puhuja selosti ulkomaalaisen työvoiman käyttöä maassamme ja totesi, että norjalaisia työläisiä ei täällä enää ole. Puolalaisia oli 300 ja heistä on 150 palautettu takaisin.

Ministeri Tanner selosti sitten inkeriläisten siirtämistä maahamme. Inkeriläisiä on tuotu Virosta 12.500 ja matkalla on noin 1.000 inkeriläistä. Sakasta on tarkoitus tuoda lähiaikoina 1.500 naista ja 500 miestä. Inkeriläisistä on sijoitettu maatalouteen noin 7.000, teollisuuteen noin 1.000 ja leireillä on vielä noin 5.000.

Lopuksi puhuja kosketteli hallituskysymystä. Hallituksessa on silloin tällöin puhjennut vaikeita ristiriitoja. Maalaisliittolaiset ministerit Reinikka ja Ellilä ovat vaikeasti käsiteltäviä herroja. Pääministeri sen sijaan on koettanut tasapuolisestikin suhtautua asioihin.

Puheenjohtaja Reinikainen kiitti Tanneria hyvin valaisevasta selostuksestaan. Sanoi ryhmien puheenjohtajien välisessä neuvottelussa ryhmän kantana ilmoittaneensa, että ryhmä hyväksyy hallituksen ulkopolitiikan, ja että SS-joukkoihin ei saisi miesten värväämis-

tä harjoittaa ja että mitään uusia SS-joukkoja ei saisi suomalaisista miehistä muodostaa.

4 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän puheenjohtaja Tanner pyysi vapautusta eduskuntatyöstä tulevan viikon ajaksi.

Pyyntöön suostuttiin.

Ryhmän jäsen Welling pyysi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 29 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin.

V a k u u d e k s i :

C. H. Puumala

Puheenjohtaja.

Yrjö Lattila
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Eino Ruusio

J. A. Malmivaara

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin 1 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 18. Saapuvilla olivat: Erich, Lepistö, Linna, Peltonen, O., Reinikainen, Salmenoja, Tolonen ja Aattela. Puhetta johti Reinikainen ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

Kokous pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa.

1 §.

Maatalouden tukipalkkiot.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen määrärahan myöntämisestä kotimaisten maataloustuotteiden hintojen vakauttamiseksi ja niiden kauppaan saannin edistämiseksi.

Lepistö: Selosti hallituksen esitystä ja asian käsittelyä maatalousvaliokunnassa. Hallituksen esitys perustuu siihen, että sen avulla pyritään sellaiseen tulokseen, että maatalous kannattaisi heikoimmissakin olosuhteissa. Hallituksessa ei asian loppuvaiheessa ole ollut kovin suuresta asiasta riitaa, sillä meikäläisten ministerien taholta on annettu huomata, että he voisivat mennä siihen, että rukiin hinnaksi määrättäisiin 4:80 mk kilolta hallituksen enemmistön esittämän 5 markan asemesta, mutta viimekädessä he kuitenkin ovat äänestäneet 4:50 mk ruiskilon hinnan puolesta. Jos rukiin hinta olisi määrätty 4:80 markaksi kilolta olisi se merkinnyt noin 240 miljoonan markan säästöä valtion varoissa ja meikäläisten ministerien äänestämä 4:50 mk:n hinta olisi merkinnyt noin 600 miljoonan markan säästöä valtiolle. Hallituksen esitys on siinä suhteessa miellyttävä, että sen toteuttaminen ei merkitse kuluttajien suorittamien hintojen koroittamista, koska varat hankittaisiin omaisuutta veroittamalla. -Maatalousvaliokunnassa eivät meikäläiset vielä ole ilmaisseet kantaansa, paitsi Halonen, joka on ilmoittanut olevansa hallituksen esityksen kannalla.

Asia oli tänään pienviljelijäin neuvottelukunnassa esillä. Kokouksessa oli tosin vain mukana ne neuvottelukunnan jäsenet, jotka voivat siihen saapua, kun kokous jouduttiin äkkiä kutsumaan koolle. Kokouksen enemmistö asettui kannattamaan hallituksen esitystä.

Katsottiin, että tässä asiassa ei olisi riitaa nostettava. Perusteena oli se, että pienviljelijät ovat hinnan koroituksen kannalla. Jos hallituksen esitystä jyrkästi vastustetaan, niin sillä saataan vahinkoa puolueelle. Kokouksen puheenjohtaja ja sihteeri olivat toisella kannalla, sillä he yhtyivät Turussa pidetyn sos.-dem. neuvottelukunnan kokouksen julkilausuman kantaan.

Salmenoja: Ymmärrän kyllä pienviljelijäin neuvottelukunnan kantaa, mutta tuntuisi kovin oudolta jos kaiken taholtamme julkisuudessa suoritettun kiistelyn jälkeen vastalauseetta hyväksyttäisiin hallituksen esitys. Vaikka nyt ei kuluttajain suorittamia maataloustuotteiden hintoja koroiteta, niin suoritettavat tukipalkkiot vaikuttavat koko hintarintamaan vähitellen ja siten myöhemmin aiheuttavat yleistä pyrkimystä hintojen korottamiseen. Oli sitä mieltä, että maatalousvaliokunnan mietintöön on liitettävä eriävä mielipide siinä tapauksessa, että hallituksen esitys tulee siellä sellaisenaan hyväksytyksi. Tämä asia ei ole vain meille puoluepoliittinen kysymys, mutta se on myöskin kuluttajain etuja läheisesti koskeva kysymys. Palautti mieliin KK:n kokouksen kannanoton. Tämän arvovaltaisen kokouksen kannanotolle on annettava ryhmässämme arvoa.

Linna: Sanoi ymmärtävänsä Salmenojan näkökohtia, mutta alleviivasi sitä, että tässä asiassa on ennenmuuta otettava huomioon pienviljelijäin mielipide. Kun Saksasta tuotetusta viljasta on maksettu 5:25 -5:40 mk kilolta, niin pienviljelijät eivät ymmärrä miksei kotimaisesta viljasta, joka on parempaa kuin Saksasta tuotettu, maksettaisi 5 mk kilolta. Jos valiokunnan mietintöön pannaan eriävä mielipide, niin se tulee meitä vastaan monta kertaa ja siitä koiuu vahinkoa koko puolueellemme, jääme sitä paitsi yksin tämän kannanoton taakse.

Lepistö: Pienviljelijäin neuvottelukunnan kokous esitti vastalauseensa sitä vastaan, että hallitus ehätti korottamaan viljan hintaan ennenkuin eduskunta oli asian käsitellyt. Puhui hallituksen esityksen hyväksymisen puolesta.

Reinikainen: Piti politiikkamme virheenä sitä, että puolueemme ja maalaisliiton välillä ei ole saatu kahnausetonta yhteistyötä aikaan. Koska puoluelehdistömme on asennoitunut hallituksen esitystä vastaan, niin maatalousvaliokunnan lausuntoon olisi pantava eriävä mielipide, jos se hyväksyy sellaisenaan hallituksen esityksen.

Tolonen: Eräät porvarilliset asiantuntijat ovat laskeneet,

että rukiin tuotantokustannukset nousevat nykyään 5:40 mk kilolta. Siitä huolimatta, että hallituksen esitys edistää pyrkimystä inflaatioon yhdyen pienviljelijäin neuvottelukunnan kantaan.

Peltonen, O.: Piti kohtuullisena, että maataloustuotteista saadaan tuotantokustannuksia vastaava hinta. Yhtyi pienviljelijäin neuvottelukunnan kantaan.

Linna : Puhui vielä hallituksen esityksen hyväksymisen puolesta.

Keskustelun päätyttyä päätettiin neljällä äänellä kolmea ääntä vastaan, että ryhmäkokoukselle esitetään, että maatalousvaliokunnan lausuntoon ei liitetä eriävää mielipidettä vaikka se hyväksyisikin sellaisenaan hallituksen esityksen.

2 §.

Apurahan myöntäminen ryhmän jäsenten keskuudessa toimivalle kerholle.

Tehdyn anomuksen perusteella päätettiin, että ryhmän jäsenten keskuudessa toimivalle kerholle myönnetään ryhmän varoista tilitystä vastaan 80 - 100 mk suuruinen kuukautinen avustus, joka pääasiansa käytetään ryhmän jäsenille annettavien tiedonantojen monistamisesta aiheutuneiden kulujen suorittamiseen.

V a k u u d e k s i :

Osk. Lemmikki

Puheenjohtaja.

Uuno Anttila

Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 1 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 19. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Aarnio-koski, Andersson, G., Andersson, K., Bryggari, Erich, Eskola, Fagerholm, Hakala, Hakkila, Hiilelä, Huhta, Härmä, Jokinen, Juutilainen (luvalla poissa), Karjalainen, Kilpi, Kivisalo, Koivulahti-Lehto, Koponen, Kulo-vaara, Kupari, Kuusisto, Lehto, Lehtokoski, Lindman, Lonkainen, Malkamä-ki, Mansner, Mustasilta (sairas), Nurminen, Paasonen, Pekkala, Peltonen, M.H., Pitkäsilta, Railo, Raunio, Salmela-Järvinen, Salovaara, Sillanpää, Sinisalo, Syrjänen, Tanner, Tuominen, Turkia, Valta ja Voionmaa. Puhet-ta johti Reinikainen ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Läsnäolo-oikeus.

Pienviljelijäin Liiton sihteeri, ryhmän entinen jäsen E. Jo-kinen ja toimittaja H. Lehti pyysivät lupaa olla saapuvilla ryhmän kokouksessa, suosittelee Perho.

Pyyntöön suostuttiin.

2 §.

Lomanpyyntö.

Ryhmän jäsen Halonen pyysi yksityisasiaain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 6 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin.

3 §.

Maatalouden tukipalkkiot.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esi-tykseen määrärahan myöntämisestä kotimaisten maataloustuotteiden hintojen vakauttamiseksi ja niiden kauppaan saannin edistämiseksi.

Esiteltiin Sos.-dem. Puolueen Pienviljelijäin neuvottelukun-nan Helsingissä olevien jäsenten pitämän kokouksen nimessä ryhmäl-le lähetetty kirjelmä, josta ilmeni, että sanottu kokous kannattaa hallituksen esityksen hyväksymistä ja että kokouksen mielestä yli-määräinen varallisuusvero olisi säädettävä, mutta olisi hallituk-sen k.o. veron säätämistä koskevaa esitystä niin muutettava, että verovapaan omaisuuden raja koroitettaisiin 100.000 markasta 200.000 markaksi.

Kirjelmästä ilmeni vielä, että neuvottelukunnan kokouksen puheenjohtajana toiminut Pienviljelijäin Liiton sihteeri E. Jokinen ja kokouksen sihteerinä toiminut toimittaja H. Lehti eivät olleet yhtyneet kokouksen kantaan vaan kannattaneet Turun läänin eteläisen vaalipiirin sos.-dem. piirijärjestön neuvottelukunnan kokouksen omaksumaa kantaa.

Kirjelmä liite 1.

Lepistö: Selosti hallituksen esitystä ja maatalousvaliokunnan meikäläisten jäsenten kantaa. Hallituksen esityksen mukaan pyritään maataloustuotteiden hintoja järjestämään siten, että rukiin hinta muodostuisi avainhinnaksi. Hallituksessa olivat sosialidemokraattiset ministerit olleet jonkinverran pienemmän hinnan koroituksen kannalla kuin hallituksen enemmistö. Meikäläisten ministerien taholta oli annettu huomata, että he voisivat mennä siihen, että rukiin hinnaksi määrättäisiin 4:80 mk kilolta hallituksen enemmistön esittämän 5 mk asemesta, mutta viimekädessä he kuitenkin olivat äänestäneet 4:50 mk määräämisestä ruiskilon hinnaksi. Jos rukiin hinta olisi määrätty 4:80 mk kilolta, olisi se merkinnyt noin 240-250 miljoonan markan säästöä valtiolle ja jos rukiin hinnaksi olisi määrätty 4:50 mk kilolta, olisi se merkinnyt sitä, että varoja maatalouden tukipalkkioita varten olisi tarvittu noin 600 miljoonaa markkaa vähemmän kuin mitä niitä hallituksen esityksen mukaan tarvitaan. Oli sitä mieltä että hallituksen esitys olisi sellaisenaan hyväksyttävä.

Salmenoja: Olen v.v. ollut sitä mieltä, että maatalousvaliokunnan lausuntoon on liitettävä eriävä mielipide, jos valiokunta hyväksyy hallituksen esityksen sellaisenaan, eikä siis alenna rukiin hintaa. Asia ei ole niin yksinkertainen kuin miksi se tahdotaan kuvata. Yliviljasta voidaan suorittaa aina 3 mk kilolta lisähintaa. Tämä johtaa siihen, että satomäärät pyritään arvioimaan alhaisiksi, jotta k.o. ylihintaa saataisiin mahdollisimman paljon. Tämä asia on joutunut uuteen vaiheeseen sen johdosta, että valtioneuvosto on antanut päätöksen viljan hinnan koroitamisesta, vaikka asiaa ei vielä olekaan eduskunnassa käsitelty loppuun. Tämä on outoa. Asia on vielä otettava huomioon sekin, että maalaisliiton taholla vastustetaan ylimääräisen varallisuusveron säätämistä. Puhuja viittasi KK:n kokouksessa ilmenneeseen kuluttajaväestön kannanottoon sekä puolueemme sanomalehdistön asennoitumiseen. Kun siis meikäläinen lehdistö on asettunut vastustamaan hallituksen esityksen sellaise-

naan hyväksymistä, niin on outoa, jos ryhmä sen vastalauseetta hyväksyisi. Ehdotti, että maatalousvaliokunnan meikäläiset jäsenet velvoitettaisiin liittämään maatalousvaliokunnan lausuntoon sen suuntainen eriävä mielipide kuin oli hallituksen meikäläisten jäsenten kanta.

Linna: Asia on siinä vaiheessa, että porvarit hyväksyvät hallituksen esityksen ja me jääme yksin toiselle kannalle. Jos esitetään Salmenojan ehdottama eriävä mielipide, niin sillä toimenpiteellä saadaan pienviljelijät niskaamme. He katsovat, että me esitämme heitä saamasta työstään kunnollista palkkaa. Viljan hinta ei merkitse pienviljelijöille niin paljoa kuin maitotaloustuotteiden ja lihan hinta heille merkitsee. Saksasta tuodusta viljasta on jouduttu maksamaan 5:25 mk ja 5:40 mk kilolta. Pienviljelijät eivät ymmärrä sitä, miksi kotimaisesta viljasta, joka on parempaa kuin saksalainen vilja, ei saisi maksaa 5 mk kilolta. Meillä ei ole varaa saada pienviljelijöitä vastaamme. Oli hallituksen esityksen hyväksymisen kannalla.

Welling: Vilja näyttelee pienviljelijöiden kohdalla pientä osaa kargataloustuotteiden rinnalla. Puolueelle ei ole samantekevää pysyvätkö pienviljelijät puolueen kannattajina. Lihan tuotantokustannukset ovat nykyään paljon suuremmat kuin mitä siitä saadaan hintaa. Pienviljelijäinkin olisi saatava työstään palkkaa. Kannatti hallituksen esityksen hyväksymistä sellaisenaan.

Lumme: Ehdotti että asian käsittely nyt keskeytettäisiin ja huomenna pidettäisiin uusi ryhmän kokous tämän asian käsittelyä varten. Piti suotavana, että maatalousvaliokunnassa ja perustuslakivaliokunnassa olevat meikäläiset voisivat omaksua saman kannan tässä asiassa. Sanoi tuntevansa myötätuntoa hallituksen esitystä kohtaan. Mainitsi että n.s. Lindgrenin komitea on todennut, että rukiin tuotantokustannukset ovat nykyään 5:65 mk kilolta. Jos maataloustuotantoa saadaan lisätyksi, on siitä etua kuluttajille. Hallituksen esityksen eräs heikko puoli on siinä, että silloin kun kuluttaja ostaa tuotteita suoraan tuottajalta, hän saa maksaa koroitettun hinnan. Puhui myös ylimääräisestä varallisuusverolaista ja sanoi voivansa mennä siihen, että verovapaan omaisuuden raja koroitettaisiin 200.000 markaksi ja että velat saataisiin vähentää.

Reinikainen: Emme ole kyenneet hoitamaan maatalouspolitiikkaamme niinkuin olisi pitänyt. Meidän pitäisi toimia niin, että puo-

lueemme kaikki kannattajapiirit tuntisivat puolueemme omakseen. Tämän maan politiikan akselina ovat sosialidemokraattinen puolue ja maalaisliitto. Pitäisi siis toimia niin, ettei syntyisi niin voimakasta ristiriitaa näiden kahden suuren puolueen välille kuin mitä nyt on syntymässä. Tämä asia olisi koetettava hoitaa niin, että reipivää keskustelua ei pääsisi syntymään. Oli sitä mieltä, että puoluepoliittiset seikat huomioonottaen ryhmän olisi asetuttava Salmenojan kannalle ja kannatti hänen tekemäänsä ehdotusta.

Raatikainen, J.: Maanviljelijäin vaikeudet eivät ole kaikkein suurimmat. Varsin tärkeänä seikkana on huomattava, että heillä on riittävästi ruokaa. Toisaalta eivät kuluttajainkaan vaikeudet ole niin suuret kuin mitä ne olivat esim. aikaisemman maailmansodan aikana. Meikäläinen sanomalehdistö on tehnyt nyt käsiteltävänä olevasta asiasta liian suuren jutun. Asia olisi hoidettava niin, että eduskunnassa ei syntyisi sen johdosta suurta kohua. Tuntuu tarpeettomalta tehdä niin pienestä erästä kuin mistä on kysymys suurta riitaa. Jos olemme tietoisia siitä, että hallituksen esitys tulee hyväksytyksi, niin miksi sitä vastustamme?

Penttala: Koko ajan kun on oltu maalaisliiton kanssa yhteistyössä on herättänyt kiusallista huomiota se tapa, jolla maalaisliitto on ajanut hinnankorotuksia. Ei uskonut että tuotanto lisääntyy vaikka hintoja koroitetaankin. Viittasi maalaisliiton puoluekokouksen päätökseen, että heidän eduskuntaryhmänsä on kaikin keinoin vastustettava ylimääräistä varallisuusveroa. Olen kysynyt itseltäni kuinka pitkälle meidän on myönnytyksissä mentävä. Onko meidän taaskin alistuttava? Salakauppaninnat ovat jo maalaisliiton nostattaman hintakohun johdosta nousseet. Ryhmän olisi hitusen verran huolehdittava varsinaisen palkkatyöväenkin eduista. Huomautti työvelvollisuuskuksunnoista. Työvelvollisille maksetaan varsin kohtuullisia palkkoja. Kannatti Salmenojan ehdotusta.

Hämäläinen: Puolueemme nimissä ovat maatalousasioita hyvin näkyvästi hoitaneet seuraavat henkilöt: Tanner hallituksessa, H. Lehti puolueen lehdissä ja K. Jokinen eduskunnassa. Arvosteli ankarasti mainittujen henkilöiden asennoitumista. Meikäläisillä olisi pitänyt olla oma esitys maataloustuotteiden hintojen korottamisesta.

Halonen: Puolueellamme on kaunis maatalousohjelma, mutta sitä ei ole pyritty toteuttamaan. Meidän tapamme on ollut ensin jyrkästi vastustaa erinäisiä maatalouden etua koskevia esityksiä ja sit-

ten kuitenkin hyväksyä ne. Tämä ei ole tehnyt hyvää vaikutusta. Saksalaisesta viljasta maksetaan, kuten täällä jo on mainittu, 5:25 - 5:40 kilolta, miksi suomalaiselle viljelijälle ei voitaisi maksaa samaa hintaa? Yhtyi puheenjohtajaan siinä, että kahden maamme suurimman puolueen välille ei saisi synnyttää sellaista ristiriitaa kuin mikä tästä asiasta syntyy, jos jyrkästi vastustetaan hallituksen esityksen hyväksymistä. Asia pahenee, jos maatalousvaliokunnan mietintöön liitetään eriävä mielipide.

Kuusela: On tahdottu väittää, että tukipalkkiot eivät pienviljelijöille rahallisesti suuria merkitse, mutta tämä ei pidä tarkalleen paikkaansa. Esitti eräitä numeroita pienviljelystilojen pinta-aloista, viljan luovutusvelvollisuudesta, lehmien luvusta ja tuotosta ja tahtoi esittämillään numeroilla osoittaa, että myös pienviljelijöille on hyötyä hallituksen esittämistä tukipalkkioista. Kosketteli tuotannon lisääntymiskysymystä ja arveli, että lisääntymistä ei sanottavasti tapahtuisi. Rehellisen tuottajan velvollisuutena ei ole salakaupan valvominen, sillä tämä tehtävä kuuluu poliiseille. Kosketteli kuluttajain harjoittamaa tuotteiden ostamista suoraan tuottajilta ja esitti harkittavaksi eikä tätä asiaa voitaisi järjestää niin, että kansanhuoltolautakunnan suorittaisivat tuottajalle kertyneiden kuponkien perusteella tällaisessa tapauksessa tukipalkkion. Maatalousvaliokunnan lausuntoon ei olisi eriävää mielipidettä liitettävä.

Aattela: Piti oikeana ja kohtuullisena sitä, että maataloudesta toimeentulonsa hankkivat saavat tuotteistaan tuotantokustannuksia vastaavan hinnan. Sanoi kannanottoonsa vaikuttaneen Lumpeen maininta siitä, että Lindgrenin komitean laskelmien mukaan rukiin tuotantokustannukset ovat nykyään 5:65 mk kilolta. Oli myöskin sitä mieltä, että asian johdosta ei nykyisissä oloissa olisi suurta riitaa nostettava. Puoluepoliittiset syyt puhuvat sekä Salmenojan ehdotuksen puolesta että sitä vastaan, sillä kieltää ei voida, etteikö puoluetamme kannattavien pienviljelijäin keskuudessa harrasteta maatalouden tukemistoimenpiteitä koskevia kysymyksiä ja tunneta halua maataloustuotteiden hintojen korottamiseen.

Kääriäinen: Puhui tämän kesän satotoiveista. Leipä on tärkeä poliittinen tekijä. Huomautti maatalousväen viljan luovutuksesta ja sanoi tuotantokustannusten olevan hyvin erisuuruisia, koska niiden määrään vaikuttavat monet tekijät, kuten tilan suuruus, maan laatu, tilan sijainti, sääsuhteet, lannoitusaineiden saantimahdolli-

suudet j.n.e. Oli sitä mieltä, että maatalousvaliokunnan lausuntoon ei olisi eriävää mielipidettä liitettävä. Tämän on jokaiselle edustajalle omantunnon asia, sillä nyt on leipä kysymyksessä.

Peltonen, O.: Olen tullut vakuuttuneeksi siitä, että maataloustuotteiden hinnat ovat alhaiset ja että niiden koroittaminen on tarpeellista. Olen tapellut virkamiesten palkkojen puolesta, joten en voi vastustaa sitä, että myöskin maataloustuottajat saavat työstään kohtuullisen palkan. Uskon ryhmässä olevien maatalousmiesten asiantuntemukseen. Maatalousvaliokunnan lausuntoon ei ole eriävää mielipidettä liitettävä, sitä olisi vaikea perustellakin.

Simonen: Pani tyydytyksellä merkille puheenjohtajan ja Peltonen lausunnot. Pienviljelijäin on saatava työstään kohtuullinen palkka. Ryhmä on kannattanut virkamiesten palkkojen koroittamista, joten se ei voine vastustaa maatalousväen palkkojen koroittamista. Huomautti tuotantovaikeuksista. Ei pitänyt eriävän mielipiteen kirjoittamista suotavana. Väitti että puolueellamme ei ole yhtenäistä maatalousohjelmaa, sellainen olisi kuitenkin välttämätön.

Keskustelun päätyttyä puheenjohtaja vielä ilmoitti, että ryhmän valmistavan valiokunnan enemmistö on päättänyt ryhmäkokoukselle esittää, että maatalousvaliokunnan valtiovarainvaliokunnalle annettavaan lausuntoon ei ryhmän taholta liitetä eriävää mielipidettä, vaikka valiokunta ehdottaisikin hallituksen esityksen hyväksyttäväksi sellaisenaan.

Tämän jälkeen toimitetussa äänestyksessä hyväksyttiin 23 äänellä 4 ääntä vastaan valmistavan valiokunnan kannanotto, joten maatalousvaliokunnan meikäläisten jäsenten ei ole liitettävä valiokunnan lausuntoon eriävää mielipidettään, vaikka valiokunta ehdottaisikin hallituksen esityksen hyväksyttäväksi sellaisenaan.

V a k u u d e k s i :

Osk. Peltonen
Puheenjohtaja.

Urho Jottela
Sihteeri.

T a r k i s t e t t u :

Onni Makkela *Valter Kumpulainen*

Sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle.

Sos.=dem. puolueen Pienviljelijäin neuvottelukunnan Helsingissä olevat jäsenet, yhdeksän luvultaan, kokoontuneina tänään neuvottelemaan maataloustuotteiden uutta hintajärjestelyä koskevasta kysymyksestä, ovat päättäneet esitettäväksi asiasta eduskuntaryhmälle seuraavaa.

Neuvottelukunta toteaa, että hintatason oltua yleensä nousuva, sensijaan että maataloustuotteiden hintoja järjestellään vain kerran vuodessa, ovat nämä, vaikka viime vuoden hintain kerotukset olivatkin tuntuvat, jääneet jonkin verran jäljelle yleisestä hintakehityksestä, kun sensijaan maatalouden kustannukset ovat yhtäjaksoisemmin osoittaneet nousuvaa suuntaa. Näin on syntynyt epäsuhdetta tuotteiden hintojen ja tuotantokustannusten välille, mikä epäsuhte voi ehkäistä tuotannon saattamista mahdollisimman tehokkaaksi. Tämän vuoksi on asianmukaista, että maanviljelijäin tuoteistaan saamia hintoja koroitetaan sillä tavoin kuin hallituksen asiasta tekemä päätös edellyttää.

Hallituksen menettelyä siinä suhteessa, että se on päättänyt uudesta hintajärjestelystä valtalain nojalla, kuulematta asiasta eduskunnan mielipidettä, ei kuitenkaan voida pitää hyväksyttävänä.

Katseen siihen, että hintahyvityksen antaminen maataloudelle kuluttajien maksaman korkeamman hinnan muodossa olisi särkeä yleisistä hintasulkua ja siten kiihdyttänyt inflatiota, on hintatuen antamista valtion maksamien palkkioiden muodossa pidettävä oikeaan osuvana, koska tämä on vähäisempi uhka rahan arvon tukemisjärjestelmää vastaan. Ylimääräisten palkkioiden maksaminen siitä viljasta, joka tuotetaan arvioitavan keskimäärän ylittävistä sadesta ei ole tarpeellista, sen jälkeen kun hintoja muuten riittävästi

koroitetaan.

Kun maataloustuotteiden hintojen nostaminen edellämaini-
tuin tavoin tulee maksamaan valtiolle huomattavan paljen ja kun
tarpeellisia varoja tähän tarkoitukseen ei ole ennakolta varattu,
on hallituksen eduskunnalle antamaa esitystä ylimääräisen omai-
suuteen kohdistuvan veron toimeenpanemista lisävarojen hankkimi-
seksi valtiolle pidettävä oikeaan osuvana. Verotettavan omaisuu-
den alaraja olisi pienviljelijäin rasitusten vähentämiseksi ja
heidän hintain korottamisesta saamaansa suhteellisesti vähäisem-
pään hyötyyn katsoen kuitenkin koroitettava 200.000 markkaan, mik-
tarvittavien varojen saantia vaarantamatta ilmeisesti olisi mah-
dollista.

Helsingissä, heinäkuun 1 päivänä 1943.

Neuvottelukunnan puolesta:

Emil Jokinen.
Neuvottelukunnan puolesta.

Helmer Lehti.
Sihturi.

Eriävä mielipide.

Allekirjoittaneet eivät ole voineet kaikissa kohdin yhtyä
edelläsanottuun, vaan ovat neuvottelutilaisuudessa ilmeittäneet
asettuvansa viime sunnuntaina Turussa pidetyn neuvottelukokouksen
hyväksymän julkilausuman kannalle. Samalla huomautamme, ettei ed-
elläolevasta kirjelmästä käy myöskään selville neuvottelukunnan pu-
heenjohtajan, edustaja Pekkalan mielipide, koska hän ei ollut
neuvottelutilaisuudessa saapuvilla.

Emil Jokinen.

Helmer Lehti.

Turun piirin neuvotteluk. julkilausuma.

Maataloutta on tuettava, mutta siinäkin on oltava kohtuullisia.

Turun läänin eteläisen sos.-dem. piirijärjestön
neuvottelukunnan julkilausuma.

Viime sunnuntaina pidettiin
Turussa Turun etel. sos.-dem. piirijärjestön neuvottelukunnan ko-
kouksessa käsiteltiin ajankohtai-
sia ja tärkeitä talouspolittisia
kysymyksiä. Neuvottelukuntaan
kuului sekä pienviljelijöitä että
palkkatyöntekijöitä. Piirin pe-
rusjärjestöt olivat lähettäneet
kokoukseen valitsemaan edusta-
jia noin kolmeenkymmentä. Ti-
laisuudessa olivat saapuvilla
myös useat piiritöimikunnan jä-
senet sekä piirin sos.-dem. kan-
sanedustajat.

Kokouksen puheenjohtajana toimi
maanviljelijä V. Aaltonen Laiti-
lasta ja sihteerinä piirisihteri Y.
Helenius. Esitelmän pienviljelijä-
politiikkamme suuntavivoista piti
Pienviljelijäin Liiton toiminnanjohtaja
Emil Jokinen. Toimittaja
Helmer Lehti esitelmöi maatalous-
tuotteiden hintakysymyksestä pien-
viljelijäväestön kannalta katsoen ja
toi esitelmässään julki erittäin mie-
lenkiintoisia numerotietoja tästä ky-
symyksestä.

Esitysten johdosta sukeutui virkeä
keskustelu, jonka päätyttyä kokous
hyväksyi

seuraavan julkilausuman:

Kokous toteaa, että hintatason
oltua yleensä nousevan sen sijaan,
että maataloustuotteiden hinnat jär-
jestellään vain kerran vuodessa,
ovat viimeksi mainitut, vaikka vii-
me vuoden hintainkoroitukset oli-
vatkin varsin tuntuvat, jääneet jon-
kin verran jäljelle yleisestä hinta-
kehityksestä, kun sen sijaan maa-
talouden kustannukset ovat yhtä-
jaksoisemmin osoittaneet nousevaa
suuntaa. Näin on syntynyt osittai-
sta epäsuhdetta tuotteiden hintojen
ja tuotantokustannusten välille,
mikä voi ehkäistä tuotannon saat-
tamista mahdollisimman tehokkaak-
si. Tämän vuoksi on asianmukaista,
että maanviljelijäin tuotteistaan
saamia hintoja jonkin verran koroit-
tetaan. Hintojen nostamisessa ei
kuitenkaan olisi mentävä niin pit-
källe, mihin valtioneuvosto meni
tk. 17 p:n tekemässään päätökses-
sä, jolla leipäviljan hintoja yhdellä

kertaa koroitetaan noin neljännek-
sellä ja karjataloustuotteiden hin-
toja noin kolmanneksella, minkä
noston jälkeen ne tulevat suhteet-
toman korkeiksi ennen sotaa vallin-
neisiin hintoihin verrattuna ja
myös niin hyvin Skandinavian mai-
den kuin Saksankin hintoihin rin-
nastettuna.

Katsoen siihen, että hintahyvi-
tyksen antaminen maataloudelle ku-
luttajain maksaman korkeamman
hinnan muodossa olisi välttämättä
pahoin särkenyt yleistä hintasulkua
ja siten laskenut inflatiovöyryn ar-
veluttavan voimakkaana liikkeelle,
on hintatuen antamista valtion
maksamien palkkioiden muodossa
pidettävä oikeaan osuvana, koska
tämä on vähäisempi uhka rahan
arvon tukemisjärjestelmää vastaan.
Ylimääräisten palkkioiden maksa-
minen siitä viljasta, joka tuotetaan
arvioitavan keskimäärin ylittävistä
sadosta, sen sijaan on sadon arvioi-
mistoimenpiteiden objektiivisuutta
vaarantava ja myöskin tarpeeton
toimenpide sen jälkeen, kun hintoja
muuten kohtuullisesti koroitetaan.

Vaikka maataloustuotteiden hin-
toja nostettaisiin vähemmän kuin val-
tioneuvosto on äsken päättänyt, tulee
hintain järjestely maksamaan val-
tiolle monia satoja miljoonia mark-
koja. Kun rahoja tähän tarkoituk-
seen ei ole ennakolta varattu, eikä
niitä voidakaan varata riittävästi
säännöllisiä menetelmiä käyttäen,
on hallituksen eduskunnalle anta-
ma esitystä ylimääräisen omaisuu-
teen kohdistuvan veron toimeen-
panemisesta lisävarojen hankkimi-
seksi valtiolle pidettävä oikeaan
osuvana, jotta välttyään vastaavan
summan lainaamiselta Suomen Pan-
kista, mikä menettely auttamatto-
masti pahentaisi painetta markan
arvon säilyttämistoimenpiteitä vas-
taan. Verotettavan omaisuuden ala-
raja olisi pieneläjäin rasitusten vä-
hentämiseksi ja heidän hintain koroit-
tamisesta saamaansa vähäiseen
hyötyyn katsoen kuitenkin koroit-
tettava ehkä aina 200.000 mk:aan
asti, mikä tarvittavien varojen
saantia vaarantamatta olisikin mah-
dollista, jos hintain nostamisessa
rajoituttaisiin esim. puoleen val-
tioneuvoston päättämästä määrästä
ja ylijäämäviljan palkitsemisesta
samalla luovutaan.

"Väinämöis-pukuihin" puettujen pu-
riensa kanssa.
Ohjelman lomassa suoritettiin maa-

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 8 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 18. Saapuvilla olivat: Erich, Hiltunen, Kilpi, Kujala, Kulovaara, Lehtokoski, Lepistö, Linna, Lonkainen, Pekkala, Peltonen, O., Salmenoja, Syrjänen, Tanner, Tolonen ja Aattela, sekä kutsuttuna ryhmän jäsen Hiltunen. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Tulo- ja omaisuusveron ennakkokanto.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi tulo- ja omaisuusveron ennakkokannosta ja valtiovarainvaliokunnan siitä antamaan mietintöön.

Todettiin, että valtiovarainvaliokunnan mietintöön on ennenkaikkea periaatteellisista syistä liitetty valiokunnan meikäläisten jäsenten vastalause, jossa esitetään poistettavaksi valiokunnan enemmistön hallituksen esitykseen tekemä lisäys, jonka mukaan yksityiselle työnantajalle ehdotetaan myönnettäväksi oikeus ilman tuomiota tai päätöstä ulosottaa palveluksessaan olleelta työläiseltä pidättämättä jäänyt ennakkoveroerä.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä meikäläisten vastalauseen mukaisesti.

2 §.

Tulo- ja omaisuusveron väliaikainen koroittaminen.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi tulo- ja omaisuusveron väliaikaisesta koroittamisesta.

Todettiin että valtiovarainvaliokunta on alentanut hallituksen esitykseen sisältyvän veronkoroitusprosentin 30, jonka hallitus oli esittänyt 35.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

3 §.

Rahalain muuttaminen.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen

esitykseen rahalain muuttamiseksi.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä hyväksyisi esityksen pankkivaliokunnan mietinnön mukaisena.

4 §.

Tulon ja omaisuuden perusteella annettava sotalaina.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi tulon ja omaisuuden perusteella annettavasta sotalainasta.

Hiltunen: Selosti hallituksen esitystä ja eräitä siihen liittyviä seikkoja. Finanssitoimikunta ehdotti, että sotalainaa velvoitettaisiin antamaan omaisuudesta mutta ei tulosta. Sanoi saaneensa tietää, että maalaisliittolaiset ministerit ovat asettaneet lakiesityksen hyväksymisen ehdoksi sen, että sotalainaa velvoitetaan antamaan myöskin tulosta. Valtiovarainvaliokunnan meikäläiset jäsenet ovat sekä jaostossa että valiokunnassa olleet sitä mieltä, että alle 150.000 markan omaisuudesta ei pakkolainaa lainkaan määrättäisi. Hallitus esitti mainitun rajan 100.000 markaksi. Jaoston enemmistö ehdotti k.o. rajan määrättäväksi 200.000 markaksi. Valiokunta on tänään ensimmäisessä lukemisessa yhden äänen enemmistöllä hyväksynyt 150.000 markan rajan. Valiokunta on vielä jaoston esityksestä ottanut lakiesitykseen uuden 13 §:n, jonka mukaan sotalainan suorittamiseen saataisiin käyttää eräisiin valtion viimeaikaisiin obligatiolainoihin kuuluvia obligatioita.

Tanner: Olisin mielelläni nähnyt, että 100.000 markan raja olisi säilytetty ja että uutta 13 pykälää ei olisi lakiin otettu.

Lepistö: Piti suotavana, että valiokunnan ensimmäisen lukemisen tulos hyväksyttäisiin.

Tanner: Huomautti, että on odotettavissa eräs uusi huomattava menoerä: sotavaen palkkojen korotus.

Peltonen, O.: Valitti siitä, että meikäläiset olivat valtiovarainvaliokunnassa asettuneet kannattamaan 150.000 markan rajaa. Tässä kondassa olisi pitänyt pysyä hallituksen esityksen kannalla. Kysymys on valtiolle annettavasta lainasta eikä verosta.

Lepistö: Jos aiotaan saada edes 150.000 markan raja säilytetyksi niin ettei se muutu 200.000 markaksi, on hallituksen taholta esiinnettävä. Maalaisliittolaiset esiintyvät nyt köyhien pienviljelijäin etujen ajajina.

Syrjänen: Yhtyi O. Peltosen lausuntoon.

Hiltunen: Puhui asian taktillisesta puolesta. Porvarillisten edustajien taholta esitetään pieneköjä omaisuuksia lainavapaaksi, joten meidän on vaikea olla sitä vastaan. Kosketteli pienviljelijäin asemaa.

Salmenoja: Ymmärsi kyllä 150.000 markan rajan kannattajia, mutta piti tärkeänä, että nykyisissä vakavissa oloissa hallituksen finanssisuunnitelmille annettaisiin kannatusta.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ensin 11 äänellä 4 ääntä vastaan esittää ryhmälle, että ryhmä kannattaisi valtiovarainvaliokunnan ensimmäisen lukemisen tulosta siinä, että alle 150.000 markan omaisuudesta ei pakkolainaa lainkaan määrätä.

Tämän jälkeen hyväksyttiin äänestyksettä uuden 13 §:n lakiin ottaminen ja ryhmälle suositellaan pykälän hyväksymistä.

5 §.

Ylimääräinen varallisuusvero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi ylimääräisestä varojen perusteella suoritettavasta verosta.

Hiltunen: Selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnan verojaostossa. Jaoston puheenjohtaja Pilppula ei ole pitänyt kiireellisenä asian käsittelemistä, sillä hän on ollut sitä mieltä, että sen käsittely olisi pitänyt siirtää syksyyn. Puhuja oli sitä mieltä, että hallituksen esitys olisi periaatteelliselta osaltaan hyväksyttävä, joten velkoja ei saisi vähentää verotettavasta omaisuudesta. Verovapaan omaisuuden rajaan nähden meikäläiset jaoston jäsenet sen sijaan ovat olleet sitä mieltä, että rajaa olisi hallituksen esittämästä 100.000 markasta nostettava. Jaoston jäsenet eivät ole kuitenkaan vielä tässä kohdin sitoneet käsiään, vaan pyytävät nyt ryhmältä ohjeita.

Lepistö: Esityksen periaatteellisesta puolesta ei enää olisi kiisteltävä. Piti liian alhaisena 100.000 markan määräämistä verovapaan omaisuuden rajaksi, koska kysymys on brutto-omaisuudesta. Väitti edellisestä samanlaisesta verosta saadun kokemuksen osoittaneen, että veroa joutuvat, jos raja on 100.000 markassa, maksamaan sellaisetkin henkilöt, jotka ei kovin kauan sitten ovat olleet kunnallisen huollon varassa. Viittasi Turussa pidetyn puolueväen neuvottelukokouksen päätökseen, jossa oli asetettu sille kannalle,

että verovapaan omaisuuden rajaksi olisi määrättävä 200.000 markkaa. Samalla kannalle oli asettunut Pienviljelijäin Neuvottelukunnan Helsingissä olevien jäsenten kokous. Asemaamme tukisi paljon se, jos k.o. raja määrättäisiin 200.000 markaksi. Ehdotti, että valtiovarainvaliokunnan verojaoston jäsenille annettaisiin tämänsuuntaiden neuvo.

Kulovaara: Yhtyi Lepistön ehdotukseen ja viittaisi myös Turussa pidetyn neuvottelukokouksen päätökseen.

Lehtokoski: Turun kokous lähti siitä, että kun ruiskilon hinnaksi määrättäisiin 4:50 mk, niin silloin voitaisiin verovapaan omaisuuden raja korottaa 200.000 markaksi, koska hallitus ei tarvitse yhtä paljon tuloja kuin mitä se tarvitsee siinä tapauksessa, että ruiskilon hinnaksi määrätään 5 mk.

Syrjänen: Yhtyi Lepistön ehdotukseen.

Linna: Ryhmän olisi pitänyt ottaa asian periaatteellinenkin puoli käsiteltäväksi. Bruttovero on kansan oikeustajuntaa vastaan. Kertoi eräitä esimerkkejä siitä, minkälaisiin tuloksiin edellinen ylimääräinen varallisuusvero oli Lohjalla ja Virkkalassa johtanut. Yhtyi Lepistön ehdotukseen verovapaan omaisuuden rajaan nähden.

Pekkala: Yhtyi Linnan kantaan. Tämä pitäisi olla nettovero. Verovapaan omaisuuden raja pitäisi korottaa 200.000 markaksi. Suuria netto-omaisuuksia pitäisi verottaa raskaasti.

Tanner: Voitaaisiinko yhtyä siitä, että verovapaan omaisuuden rajaksi asetettaisiin 150.000 markkaa ja että 150.000 - 200.000 markan suuruisista omaisuuksista saataisiin vähentää velat.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa seuraavaa:

- 1) että ryhmä olisi sitä mieltä, että ylimääräisen varallisuusveron määräämistä koskeva lakiesitys on käsiteltävä kiireellisesti;
- 2) että ryhmä hyväksyisi lakiesitykseen sisältyvän bruttoverotusperiaatteen, ja
- 3) että ryhmä kannattaisi lakiesityksen muuttamista siten, että verovapaan omaisuuden rajaksi määrättäisiin 150.000 markkaa ja että 150.000 - 200.000 markan suuruisista omaisuuksista saataisiin ennen veron määräämistä vähentää velat.

6 §.

Ylimääräinen metsävero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen

esitykseen laiksi ylimääräisestä metsäverosta.

Hiltunen: Selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnan verojaostossa. Pilppula vastustaa lain säätämistä. Kyseenalais- ta on hyväksyykö jaosto esitystä. Jaoston porvarilliset jäsenet, jotka muodostavat enemmistön, tehnevät siihen ainakin joitakin muutoksia. Jaoston meikäläiset jäsenet ovat olleet hallituksen esityksen hyväksymisen kannalla.

Keskustelun päätyttyä päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

7 §.

Kuittisen kirjelmä.

Esiteltiin ryhmän jäsenen J. Kuittisen ryhmälle osoittama kirjelmä, jossa kosketeltiin takaisin vallatun Karjalan jälleenrakennustoimintaa sekä rakennus- ja työlupien saantia, sekä pyydettiin ryhmää ryhtymään toimenpiteisiin, että rakennuslupia ja työlupia myönnettäisiin teollisuuslaitosten ympärillä oleville työläisrakentajille, että kulkulaitosten ja yleisten töiden ministeriön rakennusasiainosaston asiantuntemusta lisättäisiin ja siten helpoitettaisiin työläisten rakennustoimintaa takaisin vallatulla alueella ja että rahoituskysymys muodostettaisiin niin joustavaksi, ettei se olisi esteenä rakennustoiminnan kehitykselle, jos muut edellytykset ovat olemassa. (Liite 1)

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmän puolesta lähetettäisiin lähetystö asianomaisen ministerin luokse puhumaan Kuittisen kirjelmässä mainitusta asiasta, ja että lähetystön jäseniksi valittaisiin J. Kuittinen, J. Raatikainen ja J. Lonkainen.

8 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsen Väisänen pyysi yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 13 päiväksi.

Samoin pyysi ryhmän jäsen Wenman yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 13 päiväksi.

Pyyntöjä puolletaan.

V a k u u d e k s i :

Väisänen
Wenman

Lähti 1 v. v. joulukuuta 8/2-43

Sos. dem. eduskuntaryhmä.

Takaisin palautetun Karjalan jälleenrakennustyöt ovat käynnissä. Erikoisesti on maanviljelysväki saanut huomattavaa apua muulta Suomelta, mikä on kiitoksella merkittävä. Näin ei voi kuitenkaan sanoa varsinaisen palkkatyöväen omakodin rakentajien asutuskeskuksissa ja taajaväkisissä seuduissa ja pikkukaupungeissa. Lukuunottamatta Viipuria kaikilla näillä alueilla on Karjalan jälleenrakentaminen ollut kovin vähäistä.

Tämä on johtunut siitä, että jälleenrakentamisen pääedellytys rakennus- ja työluvan saanti on ollut kovin rajoitettu, ei edes työvoiman omakohtainen käyttö ole saanut siihen helpotusta.

On olemassa tapauksia, että henkilöt ovat lupautuneet itse suorittamaan työn muun työn ohessa, mutta työ lupaa ei siitä huolimatta ole tullut.

Muutamit ovat ryhtyneet itse suorittamaan ilman työ lupaa oman kotinsa rakentamista, mutta kun naulojen ja eräitten muidenkin rakennustarpeiden saanti on sidottu työ lupaan, niin ei sekään tie ole kovin pitkälle auttanut. M.m. voin mainita: Enson työväenyhdistys r.y. hankki itselleen rakennuspiirustukset ja rakennusluvan, mutta työ lupaa ei sille annettu. Yhdistyksen jäsenistä noin neljäkymmentä ~~lupasi~~ lupautui suorittamaan suuren määrän talkootyöllä perustusraivauksessa ja muuna työnä. Mutta päätös on kielteinen ja siinä sanotaan, että työtä ei saa aloittaa ennen työ lupaa. Toisen kuvaavan tapauksen todistaja joutui olemaan Käkisalmissa. Eräs sotainvaliidi oli vuokrannut yhden talon kellarin kaupungin keskuksesta ja aikoi siihen sijoittaa polkupyöräkorjaamon. Yksi kirvesmies laittoi ylityönä ovia ja akkunoita tähän taloon. Työvoimapäällikkö joutui paikan päälle samanaikaisesti ja huomautti, ettei tälle työlle ole työ lupaa ja sitä ei saa jatkaa. Muussa tapauksessa joudutte työvelvolliseksi. Sillä eilen tullessa kirjelmäs-

sä työvoimapäällikölle annetaan tiukat ohjeet menettelytavoista. Tämä hyvää tarkoittava työ silloin keskeytyi.

Lisäksi voim mainita: Ensor on vailla apteekkia ja sinne on anottu lääkintähallitusta myöden apteekkia. Nyt on siellä ollut apteekkitalo korjauksen alla. Helsingistä tuli kielto, että tämän talon korjaustyöt on keskeytettävä. Kun asiasta käytiin neuvotteluja niin sitten myönnyttiin sen verran, että puolet rakennuksesta saa laittaa kuntoon. Mutta tämäkin muutos tuottaa suurta vahinkoa rakennuksen valmistajalle.

Samalla tavalla ja vieläkin kauemmin tämä epäjohto mukainen toiminta koskee Vuoksenlaakson ja monien muiden teollisuussentujen ympärille kerääntyneitä omakotitaloja. Täältä on talot palaneet, perustukset ja savupiiput ovat vaan jällellä. Nyt nämä rauniot ovat seisseet kohta kaksi vuotta. Vesi ja pakkanen talvella ovat murtaneet nämä perustukset, mutta ei silti kaikista rakennuksista. Jos nämä rakennuspohjat vielä yhden vuoden joutuvat seisomaan talven murtamina, niin on kyseenalaista voiko näille perustuksille tämän jälkeen ollenkaan enään rakentaa. Kun arvioimislautakunta on arvioinut nämä perustukset maanomistajan omiksi ja jos ne vielä tämän viivytyksen kautta enemmän tuhoutuvat, joutuvat he aina enemmän kärsimään ja se on samalla myös kansantaloudellinen tappio.

Olen tahtonut esittää nämä epäkohdat ryhmän harkittavaksi. Eikö ryhmä voisi vaikuttaa asioihin niin, että nämä epäkohdat korjattaisiin siten että kulkulaitosministeriön alaisen työvoimalautakunnan asiantuntemusta lisättäisiin läheltä asioita tuntevilla henkilöillä. Ei minun mielestäni ole yksin riittävä tae siinä, kuten hallitus on suunnitellut, että eri kunnat nimeävät yhden jäsenen työvoimalautakuntaan. Asian joustava ja oikeudenmukainen ratkaisu kussakin eri kysymyksessä pitäisi kuitenkin suorittaa Helsingissä, ettei aiheetonta kiäpailua syntyisi eri seutukuntien välillä.

Edellä esitetyn perusteella ehdotan kunnioittaen,

että ryhmä harkitsisi kysymystä ja kehoittaisi hallituksessa olevia ryhmätovereita vaikuttamaan asiaan siten

että rakennuslupia ja työlupia myönnettäisiin ensisijassa teollisuuden ympärillä ole-

ville työläisrakentajille ja niitä vastaaville.

Että tätä asiaa koskevaa asiantuntemusta lisättäisiin Kulkulaitosministeriön rakennusasiainosastoon Helsingissä ja siten helpotettaisiin työläisten rakennustoimintaa takaisin vallatulla alueella.

Että rahoituskysymys muodostettaisiin samalla joustavaksi tältä osalta niin ettei se olisi esteenä rakennustoiminnan kehitykselle jos muut edellytykset ovat olemassa.

Helsingissä heinäkuun 8 päivänä 1943.

Kunnioituksella

J. Kuitinen

Tämä

ollin

i-

oita.

uteen

mi-

illa

anus-

setta

ltään

sa ta-

olli-

...rakentamiskuntaa ja vastaavanlaisia tapauksia on muuallakin palaut-
...aluesella. Tällaisten seutujen omakotirakennustoiminta olisi
...Herra Ministeri.

Emme pidä onnistuneena myöskään sellaista ratkaisua, jol-
la esitetään työväentalojen rakennustöiden alkaminen, vaikka yhdis-
ysten jäsenet lupautuvat suuren osan työstä suorittamaan talkoo-

Sosialidemokraattisen ryhmän valtuuttamina olemme saapu-
neet lausumaan puolueemme ja oman ajatuksemme Herra Ministerille
siitä, miten jälleenrakentamistyö palautetun alueen teollisuusseutujen
taajaväkisten yhdyskuntien osalta tulisi joustavammin hoidetuksi.

Olemme tietoisia siitä, että vaikeudet ovat olleet suuret.
jälleenrakentamistyössä, mutta siitä huolimatta olisi pienten muu-
tosten avulla nämä asiat korjattavissa.

Epäkohdista mainitsemme muutamia: Enso on yksi taajaväki-
sin yhdyskunta maassamme. Siellä tuhoutui yli viisisataa taloa.
Jälleenrakentamista olisi suoritettu, sikäli kuin olisi voitu, mutta
liki puolitoista kuukautta kului parasta kesää, ettei sinne annettu
yhtään kiloa nauloja. Työluvatkin olivat aikaisemmin ahtaalla.

Tästä pulmasta on ainakin toistaiseksi päästy, sillä nyt saatu tieto
on ollut lupaavampi.

Erikoisesti haluaisimme kiinnittää Herra Ministerin lähet-
tämään kiertokirjeeseen huomiota. Siinä Ministeri asettaa asuin-
rakennukset ha omakotitalojen rakentamisen neljännelle tilalle. Tämä
arvojärjestys ei ole mielestämme aivan oikea. Se hidastuttaa teolli-
suuden ympärille nousemasta yksityistaloja, sillä työvoimapäälli-
köt eivät voi yhtä joustavasti kuin maatalouspuolella hoitaa asioita.
Maatalouspuolella työvoimapäälliköllä on oikeus myöntää maatalouteen
kaikkia rakennuksia varten lupia työvoiman määrästä riippumatta, mi-
käli kysymyksessä on jälleenrakennus. Tätä oikeutta ei ole muilla
ja tästä johtuu, että kaikki muut jälleenrakentajat jäävät rakennus-
töissään jälkeen. Kun kuitenkin oman kodin rakentajat poikkeuksetta
itse ylitöinään suorittavat tämän työn, niin ei pitäisi olla mitään
estettä rakennustarpeiden ja työluvan saantiin nähden tällaisissa ta-
pauksissa.

Edellä esittämämme esimerkki koskee maamme suurinta teolli-

suuspaikkakuntaa ja vastaavanlaisia tapauksia on muuallakin palautetulla alueella. Tällaisten seutujen omakotirakennustoiminta olisi kiireellisyysjärkestyksessä asetettava etutilalle.

Emme pidä onnistuneena myöskään sellaista ratkaisua, jolla estetään työväentalojen rakennustöiden alkaminen, vaikka yhdistysten jäsenet lupautuvat suuren osan työstä suorittamaan talkootyönä. Tämä voi vaikuttaa haitallisesti yhteistyön jatkamiseen, sillä työväen mielipiteet tällaisena aikana ovat kovin herkäät, kun he näkevät, että toiset yhteiskuntapiirit saavat omia asioitansa vakaumuksiensa mukaisesti eteenpäin. Palautetulla alueella on tuhoutunut yli 50 työväentaloa. Noin puolet näistä on kokonaan porona, toiset ovat raunioituneet. Muutamat ovat käytännössä ja näistäkin monet puolustuslaitoksen käytettävissä. Kun sosialidemokraattinen työväki taistelee sodassa maan vapauden puolesta niin se samalla ajattelee joka hetki myöskin omia taloudellisia kysymyksiä ja työväentalojaan ja niiden kohtaloa. Toivomme siis, että Herra Ministeri harkitsisi, mitä kosketellussa asiassa voitaisiin tehdä yhteisen isänmaan eduksi.

Tahtoisimme vielä mainita muutamia esimerkkejä: Useassa paikassa takaisin vallatulla alueella ovat talot palaneet ja palo on ollut niin nopea erikoisesti lautataloissa, että perustus ja savupiiput ovat jääneet melko ehjiksi. Kun perustukset ovat olleet kaksi vuotta ilman katosta, niin ne ovat monessa suhteessa turmeltuneet. Mutta on vielä useita paikkoja eri puolilla aluetta, missä ne ovat säilyneet. Näiden rakennusten omistajille pitäisi antaa rakennuslupa ja oikeastaan kehoittaa heitä rakentamaan tänä kesänä, etteivät nämä taloudellisesti suuretkin arvot tuhoutuisi.

Helsingissä 14 päivänä heinäkuuta 1943.

J. Huittinen.....

J. Laukainen.....

J. Raatikainen.....

P ö y t ä k i r j a

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 8 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 19. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Aarniokoski, Andersson, K., Bryggari, Fagerholm, Hakala, Hakkila, Halonen, Jokinen, Koponen, Kuusela, Kuusisto, Kämäräinen, Lindman, Mansner, Mustasilta, Nokelainen, Railo, Raunio, Salovaara, Simonen, Tuominen, Turkia, Welling, Wirtanen ja Voionmaa. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Koposen kutsukirje.

Esiteltiin ryhmän jäsenen A. Koposen ryhmälle lähettämä kutsukirje, jossa pyydettiin ryhmää lähettämään edustajansa rouva Aina Koposen hautaustilaisuuteen 6.7. 1943. (Liite 1)

Todettiin, että hautaustilaisuus on jo ollut ja merkittiin kutsu saapuneeksi.

2 §.

Tulo- ja omaisuusveron ennakkokanto.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi tulo- ja omaisuusveron ennakkokannosta.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn valiokunnan sos.-dem. jäsenten vastalauseen mukaisesti.

Hyväksyttiin v.v. ehdotus yksimielisesti.

3 §.

Tulo- ja omaisuusveron väliaikainen koroittaminen.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi tulo- ja omaisuusveron väliaikaisesta koroittamisesta.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä vastoin valtiovarainvaliokunnan enemmistön ehdotusta, kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena. (Katso v.v. pöytäkirjaa 8/7-43)

Hyväksyttiin yksimielisesti v.v. ehdotus.

4 §.

Rahalain muuttaminen.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen rahalain muuttamiseksi.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä hyväksyi lakiesityksen pankkivaliokunnan mietinnön mukaisena.

Hyväksyttiin yksimielisesti v.v. ehdotus.

5 §.

Tulon ja omaisuuden perusteella annettava sotalaina.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi tulon ja omaisuuden perusteella annettavasta sotalainasta.

Puheenjohtaja Tanner selosti valtiovarainvaliokunnan ensimmäisen lukemisen tulosta.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan ensimmäisen lukemisen mukaisena, niin että alle 150.000 markan omaisuudesta ei pakolainaa lainkaan määrätä ja että sotalainan suorittamiseen saadaan käyttää eräisiin valtion viimeaikaisiin obligatiolainoihin kuuluvia obligatioita.

Hyväksyttiin yksimielisesti v.v. ehdotus.

6 §.

Ylimääräinen varallisuusvero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi ylimääräisestä varojen perusteella suoritettavasta verosta.

Puheenjohtaja Tanner selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnan asianomaisessa jaostossa ja ryhmän valmistavassa valiokunnassa.

Valmistava valiokunta ehdotti:

1) että ryhmä olisi sitä mieltä, että ylimääräisen varallisuusveron määräämistä koskeva lakiesitys on käsiteltävä kiireellisesti;

2) että ryhmä hyväksyisi lakiesitykseen sisältyvän bruttoverotusperiaatteen, ja

3) että ryhmä kannattaisi lakiesityksen muuttamista siten, että verovapaan omaisuuden rajaksi määrättäisiin 150.000 markkaa ja että 150.000 - 200.000 markan suuruisista omaisuuksista saataisiin ennen veron määräämistä vähentää velat.

Peltonen, M.: Ehdotti, että verovapaan omaisuuden rajaksi määrättäisiin 200.000 markkaa ja että 200.000 - 250.000 markan suuruisista omaisuuksista saataisiin vähentää velat.

Rantala: Ehdotti, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen 5 §:n poistamista.

Lepistö: Jos lakiesitys tulee hyväksytyksi v.v. ehdotuksen mukai-

sena, niin rärkeimmät epäkohdat häviävät. Olisi tyydyttävä v.v. ehdotukseen.

Hiltunen: Selosti 5 §:n aikaisempaa käsittelyä. Kannatti Rantalan ehdotusta.

Kekäläinen: Kannatti M. Peltosen ehdotusta.

Keskustelun päätyttyä äänestettiin ensin M. Peltosen ehdotuksesta v.v. ehdotusta vastaan ja hyväksyttiin kaikilla äänillä viittä ääntä vastaan v.v. ehdotus, joten Peltosen ehdotus tuli hylätyksi.

Tämän jälkeen äänestettiin Rantalan ehdotuksesta v.v. ehdotusta vastaan ja hyväksyttiin kaikilla äänillä 14 ääntä vastaan v.v. ehdotus, joten Rantalan ehdotus tuli hylätyksi.

Puheenjohtaja totesi, että v.v. ehdotus oli sellaisenaan tullut hyväksytyksi.

7 §.

Ylimääräinen metsävero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen hallituksen esitykseen laiksi ylimääräisestä metsäverosta.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä hallituksen esityksen mukaisena.

Hyväksyttiin yksimielisesti v.v. ehdotus.

8 §.

Kuittisen kirjelmä.

Esiteltiin ryhmän jäsenen J. Kuittisen ryhmälle osoittama kirjelmä. (Katso v.v. pöytäkirjaa 8/7-43.)

Valmistava valiokunta ehdotti, että Kuittisen kirjelmän johdosta lähetettäisiin ryhmän puolesta lähetystö asianomaisen ministerin puheille ja että lähetystön jäseniksi valittaisiin J. Kuittinen, J. Raatikainen ja J. Lonkainen.

Pyy: Lähetystön olisi otettava selkoa omakotirahaston käytöstä. Omakotirakennustoimintaa ei k.o. rahaston varoilla ole voitu harjoittaa. Asiaan olisi kiinnitettävä huomiota.

Peltonen, M.: Mikä elin oikein hoitaa siirtoväen rakennusasioita? Kertoi erästä selvitystä vaativasta tapauksesta. Pyysi ryhmän lupaa avoimen kysymyksen tekemiseen.

Kuittinen: Kaikissa niissä kunnissa, joissa on sotilashallinto, siirtoväen asioita hoitaa kunnan päällikkö. Huomautti omako-

tirahaston käytöstä. Eduskunta on myöntänyt 200 miljoonaa markkaa käytettäväksi takaisin vallatulla alueella rakennustoimintaa varten, mutta tätä rahaa ei ole saatu käytettäväksi. Myöhemmin on eduskunta hyväksynyt lain valtion takuusta. Tämä edistää rakennustoimintaa k.o. alueella.

Keskustelun päätyttyä hyväksyttiin v.v. ehdotus.

9 §.

Tannerin selostus.

Puheenjohtaja Tanner antoi ryhmälle lyhyen selostuksen.

Toveri Tanner mainitsi aluksi viimeksi esittämässään selostuksessa maininneensa, että Saksan taholta oli esitetty vaatimus, että Suomen puolesta annettaisiin sitoumus siitä, että Suomi on mukana kunnes yhdessä lopetetaan sota Venäjää vastaan. Juhannusaattona tuli kuitenkin Berlinistä ilmoitus, että heidän puolestaan on keskustelu paktista päättynyt ja että Saksa luottaa Suomen lojaalisuuteen. Saksa on luvannut 20.000 tonnia viljaa, joka on jo laivattu tänne tuotavaksi. Näin ollen voidaan elokuussa lisätä leipäannosta.

Tämän jälkeen puhuja selosti suomalaisten SS-miesten asiaa. Sanoi Saksalle ilmoitetun, että entiset SS-miehet saavat palata takaisin Saksaan, mutta uusia miehiä ei voida laskea. Saksasta ilmoitettiin, että he luopuvat entisistä, joten sinne ei nyt mene ketään. Kauppaneuvottelut Saksan kanssa alkavat pian, muistaakseni 22/7-43 ja silloin nähdään ovatko poliittiset seikat vaikuttaneet Suomen ja Saksan keskinäisiin suhteisiin.

Kauppaneuvottelut Ruotsin kanssa alkoivat tänään. Niiden menestyminen kohtaa eräitä vaikeuksia. Ruotsista on tähän mennessä tuotu vuosittain 19 milj. kruunun edestä tavaroita, mutta Ruotsi lupaa vain 12 milj. kruunun edestä tavaroita. Tämä on ikävä vähennys, joka tuntuu kipeästi eräiden tärkeiden tavaroiden kohdalla.

Tämän jälkeen puhuja luki erään raportin, jonka Suomen Saksassa oleva lähettiläs Kivimäki oli lähettänyt.

Hiltunen: Sanoi kuulleen huhun, että vaikka suomalaisia miehiä ei enää otetakaan SS-pataljoonaan, niin tätä kieroitetaan siten, että halukkaat saavat liittyä suoraan Saksan armeijaan.

Hämäläinen: Huomautti Ruotsin sanomalehtien kirjoittelusta. Ruotsalaiset lehdet kirjoittavat muka Suomea puoltavasti, mutta kuitenkin tuottavat maallemme vahinkoa. Eikö Suomen hallitus voisi puuttua asiaan.

Tanner: Hämäläinen huomautti oikeasta asiasta, mutta se on sen laatuinen ettei se huomautuksista, vaikka ne tehtäisiin Suomen hallituksenkin taholta, parane. Huomautuksia on tehtykin, mutta on saatu vastahuomautus, että Ruotsissa vallitsee sananvapaus.

Peltonen, M.: Eikö ryhmä voisi joskus keskustella ulkopoliitikasta asiaa koskevan alustuksen perusteella?

Kilpi: Tiedusteli onko perää huhussa, että Romania olisi pyytännyt erikoisrauhaa.

Tanner: Kilven mainitsemasta asiasta on monasti ollut huhuja liikkeellä, mutta niissä ei ole perää. Romaanialla ja Unkarilla on tosin epäviralliset edustajansa Lontoossa ja Washingtonissa.

Keskustelu Tannerin selostuksesta päättyi tähän.

10 §.

Turvasäilössä olevien asema.

Keskusteltiin eräiden turvasäilössä olevien henkilöiden asemasta.

Linna: Esitti harkittavaksi eikö ryhmän taholta olisi ryhdyttävä toimenpiteisiin eräiden turvasäilössä olevien henkilöiden aseman helpoittamiseksi. Esitti eräitä asiaa koskevia tietoja.

Kilpi: Oli hyvä, että Linna otti tämän asian esille. Kertoi turvasäilössä olleen toimittaja Metsärannan kohtelusta. Hänet on nyt vapautettu turvasäilöstä, mutta hän ei saa mennä omalle pikkutilalleen asumaan.

Keskustelun päätyttyä päätettiin asian johdosta lähettää ryhmän puolesta lähetystö sisäministerin ja puolustusministerin puheille. Lähetystön jäseniksi valittiin ryhmän jäsenet Kilpi, Linna ja Toivonen.

11 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsenet Väisänen ja Wenman pyysivät yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 13 päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin v.v. esityksestä.

Ryhmän jäsen Kuittinen pyysi yksityisasiain vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 13. päiväksi.

Pyyntöön suostuttiin.

Vakuudeksi:

Väisänen
Puheenjohtaja.

Tarkistettu:

Kuittinen
Sihteeri.

Pyydetään ystävällisesti Teitä saatta-
maan rakasta vainajaamme

Saimoaniaina Koponen

hänen viimeiseen leposijaansa

Lieksan

hautausmaalle

Heinä kuun *6* p:nä 19 *43*

Albin Koponen

Kokoonnutaan

Lieksan Pyörisen talolle
14.12.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 16 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 15. Saapuvilla olivat: Bryggari, Kilpi, Kuusisto, Lehtokoski, Linna, Lonkainen, Peltonen, O., Reinikainen, Salmenoja, Syrjänen, Tanner, Tolonen, Voionmaa ja Aattela, sekä kutsuttuna ryhmän jäsen Rantala. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Ylimääräinen varallisuusvero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen valtiovarainvaliokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi ylimääräisestä varojen perusteella suoritettavasta verosta.

Todettiin, että valiokunta on ehdottanut lakiesityksen 4 §:ää muutettavaksi siten, että verovelvollisen varoista saataisiin ennen veron määräämistä vähentää hänen velkansa aina 100.000 markan määrään asti, kuitenkin siten, että milloin on kysymyksessä asunto-osuuskunta, asunto-osakeyhtiö tai siihen verrattava yhtymä, velat ja velvoitukset olisi vähennettävä kokonaisuudessaan, ilman mainittua rajoitusta.

Lehtokoski: Perusteli asunto-osuuskuntien, asunto-osakeyhtiöiden ja niihin verrattavien yhtymien verohelpotusta ja oli valiokunnan mietinnön hyväksymisen kannalla.

Reinikainen: Asuntoyhtiöiden ja niihin verrattavien yhtymien asettaminen erikoisen verohelpoituksen alaiseksi on turhaan kiihdyttänyt mieliä varsinkin maalaisliiton ryhmän jäsenten keskuudessa. Asia olisi pitänyt tuoda ryhmään ennenkuin se meikäläisten taholta esitettiin valiokunnan hyväksyttäväksi. Kun hallitus ei ole harrastanut asunto-osuuskuntien ja -yhtiöiden asettamista tässä lakiesityksessä erikoisasemaan, ei sitä olisi pitänyt meidänkään ryhmän taholta tehdä.

Lepistö: Eilen suoritettiin valtiovarainvaliokunnassa varsin kipakka keskustelu omaisuuden veroittamisesta yleensä. Maalaisliittolaiset olivat vastaan varallisuusveron ja metsäveron säätämistä.

Syrjänen: Yhtyi Reinikaiseen siinä, että asia olisi pitänyt ottaa ryhmässä esille. Asunto-osuuskuntien ja -yhtiöiden ve-

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 16 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 15. Saapuvilla olivat: Bryggari, Kilpi, Kuusisto, Lehtokoski, Linna, Lonkainen, Peltonen, O., Reinikainen, Salmenoja, Syrjänen, Tanner, Tolonen, Voionmaa ja Aattela, sekä kutsuttuna ryhmän jäsen Rantala. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Ylimääräinen varallisuusvero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen valtiovarainvaliokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi ylimääräisestä varojen perusteella suoritettavasta verosta.

Todettiin, että valiokunta on ehdottanut lakiesityksen 4 §:ää muutettavaksi siten, että verovelvollisen varoista saataisiin ennen veron määräämistä vähentää hänen velkansa aina 100.000 markan määrään asti, kuitenkin siten, että milloin on kysymyksessä asunto-osuuskunta, asunto-osakeyhtiö tai siihen verrattava yhtymä, velat ja velvoitukset olisi vähennettävä kokonaisuudessaan, ilman mainittua rajoitusta.

Lehtokoski: Perusteli asunto-osuuskuntien, asunto-osakeyhtiöiden ja niihin verrattavien yhtymien verohelpotusta ja oli valiokunnan mietinnön hyväksymisen kannalla.

Reinikainen: Asuntoyhtiöiden ja niihin verrattavien yhtymien asettaminen erikoisen verohelpoituksen alaiseksi on turhaan kiihdyttänyt mieliä varsinkin maalaisliiton ryhmän jäsenten keskuudessa. Asia olisi pitänyt tuoda ryhmään ennenkuin se meikäläisten taholta esitettiin valiokunnan hyväksyttäväksi. Kun hallitus ei ole harrastanut asunto-osuuskuntien ja -yhtiöiden asettamista tässä lakiesityksessä erikoisasemaan, ei sitä olisi pitänyt meidänkään ryhmän taholta tehdä.

Lepistö: Eilen suoritettiin valtiovarainvaliokunnassa varsin kipakka keskustelu omaisuuden veroittamisesta yleensä. Maalaisliittolaiset olivat vastaan varallisuusveron ja metsäveron säätämistä.

Syrjänen: Yhtyi Reinikaiseen siinä, että asia olisi pitänyt ottaa ryhmässä esille. Asunto-osuuskuntien ja -yhtiöiden ve-

rottaminen olisi toimitettava hallituksen esityksen mukaisesti.

Tanner: Asunto-osuuskuntien ja -yhtiöiden verohelpoitusasia ei ole hoidettu muodollisesti moitteettomasti. Asia ei ole ollut esillä ryhmässä eikä edes valtiovarainvaliokunnan verojaostossa. Tämä on vaikea laki ja se on vaaranalaisessa asemassa. Asunto-osuuskuntien ja -yhtiöiden asettaminen erikoisasemaan on maalaisliittolaisille punainen vaate, joka kiihdyttää heidän mieliään. Harras toivomukseni on, että tämä asia saisi mennä hallituksen esityksen mukaisesti.

Bryggari: Totta on, että asia ei ollut ryhmässä eikä valiokunnan verojaostossa esillä, mutta kun eduskunta käsitteli tätä edellistä ylimääräistä varallisuusverolakia, niin silloin tämä asia oli ryhmässä esillä ja ryhmä asettui sille kannalle, että asunto-osuuskunnat ja -yhtiöt on asetettava erikoisasemaan. Asia oli silloin myöskin valtiovarainvaliokunnassa esillä ja valiokunta hyväksyi k.o. verohelpoituksen vaikkakin toisessa muodossa.

Rantala: Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan saisivat asunto-osuuskunnat, -yhtiöt ja niihin verrattavat yhtymät vähentää kaikki velkansa. Perusteli valiokunnan kantaa, joka oli hänen tekemänsä ehdotuksen perusteella syntynyt. Nyt olisi tilaisuus antaa vähäraisille asuntoyhtiöiden osakkeiden omistajille pieni verohelpoitus. Huomattava sitäpaitsi on, että heidän on suoritettava osakkeistaan veroa, edellyttäen että heillä on yhteensä niin paljon omaisuutta, että ovat siitä verovelvollisia.

Keskustelun päätyttyä päätettiin seitsemällä äänellä viittä ääntä vastaan suuren valiokunnan meikäläisille jäsenille suositella, että he kannattaisivat lakiesityksen hyväksyttäväksi asunto-osuuskuntien, asuntoyhtiöiden ja niihin verrattavien yhtymien verottamisen kohdalta hallituksen esityksen mukaisena.

V a k u u d e k s i :

Puheenjohtaja.

Sihteeri.

Pöytäkirja

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valmistavan valiokunnan kokouksesta, joka pidettiin pankkivaliokunnan huoneessa eduskuntatalossa 21 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 14,30. Saapuvilla olivat: Bryggari, Hakkila, Kilpi, Kulovaara, Kuusisto, Lehtokoski, Lonkainen, Peltonen, O., Reinikainen, Tanner, Tolonen, Voionmaa ja Aattela. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Laki valtakunnan yhteyteen palautetun alueen kuntien talouden järjestämisestä.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen suuren valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi valtakunnan yhteyteen palautetun alueen kuntien talouden järjestämisestä.

Todettiin, että suuri valiokunta on laki- ja talousvaliokunnan lausunnon mukaisesti ja vastoin valtiovarainvaliokunnan ehdotusta muuttanut lakiesityksen 1 §:ää siten, että esityksessä mainittu kuntien talouden järjestäminen koskisi myöskin sellaisia kuntia, joista osa oli luovutettu Neuvostoliitolle sekä myös niitä kuntia, jotka ovat 12 päivänä maaliskuuta 1940 tehdyssä rauhansopimuksessa määrätyn rajan läheisyydessä sekä sodasta aiheutuviin olosuhteisiin nähden palautettuun alueeseen verrattavissa. Suuri valiokunta on edelleen muuttanut lakiesityksen 6 §:ää laki- ja talousvaliokunnan lausunnon mukaisesti ja vastoin valtiovarainvaliokunnan ehdotusta siten, että valtion takaaman kaupunkien ja kauppalaan vuoden 1935 obligatiolainan maksamattomat kuoletukset ja korot vuosilta 1940, 1941, 1942, jotka muut sanottuun yhteiseen lainaan osallistuneet kunnat palautetun alueen kuntien puolesta ovat maksaneet, suoritetaan valtion varoista mikäli kunnalta puuttuu siihen käytettävissä olevia varoja.

Lehtokoski: Selosti asian käsittelyä valtiovarainvaliokunnan asianomaisessa jaostossa ja valiokunnassa. Valiokunta ei ollut voinut yhtyä laki- ja talousvaliokunnan kantaan.

Kulovaara: Selosti asian käsittelyä laki- ja talousvaliokunnassa.

Keskustelun päätyttyä päätettiin 10 äänellä 2 ääntä vastaan ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi keskuste-

lunalaisten 1 ja 6 §:n hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

2 §.

Tulon ja omaisuuden perusteella annettava sotalaina.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen suuren valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi tulon ja omaisuuden perusteella annettavasta sotalainasta.

Todettiin, että suuri valiokunta on muuttanut valtiovarainvaliokunnan lakiesitykseen ehdottamaa 13 §:ää siten, että valtiovarainvaliokunnan mainitsemien obligatioiden lisäksi saadaan määrätyissä tapauksissa sotalainan suorittamiseen käyttää myöskin korvauslain mukaan korvauksien suoritukseen käytettyjä obligatioita.

Tanner: Ei pitänyt hyvänä suuren valiokunnan tekemää lisäystä. Sotalainan suorittamiseen voitaisiin nyt käyttää pitkäaikaisiakin korvausobligatioita, joiden lunastusaikaa ei vielä ole määrätty.

Kuusisto ja Bryggari yhtyivät Tannerin kantaan.

Keskustelun päätyttyä päätettiin yksimielisesti ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi 13 §:n hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

3 §.

Leimaverolain voimaantulo.

Päätettiin puheenjohtajan esityksestä ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi leimaverolain voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että laki tulisi voimaan lokakuun 1 p:nä 1943.

4 §.

Ylimääräinen metsävero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen valtiovarainvaliokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi ylimääräisestä metsäverosta.

Todettiin, että valtiovarainvaliokunta on muuttanut lakiesityksen 3 §:n 2 mom. siten, että siinä mainittu 1.000 markan suuruinen vähennysmäärä on muutettu 1.500 markaksi. Suuri valiokunta on tähän yhtynyt.

Mietintöön ovat valiokunnan meikäläiset jäsenet liittäneet vastalauseen, jossa he ehdottavat, että k.o. vähennysmäärä pysytettäisiin hallituksen esittämän 1.000 markan suuruisena.

Päätettiin ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä meikäläisten vastalauseen mukaisena.

5 §.

Ylimääräinen varallisuusvero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen suuren valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi ylimääräisestä varojen perusteella suoritettavasta verosta.

Todettiin, että suuri valiokunta on poistanut valtiovarainvaliokunnan lakiesityksen 4 §:ään ottaman asunto-osuuskuntien, asunto-yhtiöiden ja niihin verrattavien yhtymien verohelpoitusta koskevan momentin.

Tanner: Selosti varallisuusverokysymyksen tämän hetkistä vaihetta. Maalaisliittolaiset ovat kovasti vastaan veron säätämistä. Maalaisliiton ryhmä lähetti eilen lähetystön pääministerin puheille. Lähetystö ilmoitti pääministerille, että he lähtevät pois hallituksesta, jos vero tulee hyväksytyksi ja varsinkin, jos asuntoyhtiöiden verohelpoitus tulee sisällytetyksi lakiin. Tämän johdosta on nyt asiaa vakavasti harkittava.

Kuusisto: Asunto-osuuskunnat ja -yhtiöt poikkeavat tavallisesta varallisuusomistuksesta. Niiden luonteesta johtuen ne itse asiansa joutuisivat bruttoverotuksen alaiseksi, sillä eihän 100.000 markan määrään asti tapahtuva velkojen vähentäminen miljoonaveloissa mitään merkitse. Asialliset syyt puhuvat siis valtiovarainvaliokunnan mietinnön puolesta, mutta poliittisista syistä voin olla suuren valiokunnan mietinnön kannalla.

Kulovaara: Edustaja Kallia tulee eduskunnassa tekemään ehdotuksen, että asunto-osuuskunnat, asuntoyhtiöt ja niihin verrattavat yhtymät vapautettaisiin kokonaan verosta. Meikäläisten taholta olisi tehtävä ehdotus lakiesityksen 7 §:n muuttamisesta siten, että asuntoyhtiöt y.m. niihin verrattavat tulisivat vain puolen veron alaisiksi.

Lehtokoski: Suuren valiokunnan mietintöön olisi eduskunnassa asuntoyhtiöiden kohdalla saatava muutos aikaan. Asuntoyhtiöiden osakkaat joutuvat muuten maksamaan samasta omaisuudesta kahteen kertaan veroa. Ainakin Kulovaaran mainitsema muutos olisi tehtävä.

Reinikainen: Vastustan suuren valiokunnan mietinnön muuttamista. Teen sen kahdesta syystä: 1) Yleispoliittinen tilanne on vakava. Suuri ryhmä on vastuussa maan asioista. Jos halutaan lähteä pois hallituksesta, niin silloin voidaan muutoksia tehdä, mutta jos katsotaan tarpeelliseksi olla hallituksessa, niin silloin on tässä oltava suuren valiokunnan kannalla; ja 2) Suuren ryhmän arvon mukaista ei ole et-

siä yhtä-äkkiä uusia periaatteita sovellettavaksi loppuvaiheessa olevaan eduskunta-asiaan.

Peltonen, O.: Lakiesitys on muuttunut sikäli, että velkoja saadaan valiokuntien ehdotuksien mukaan vähentää aina 100.000 markan määrään asti. Asuntoyhtiöt saisivat vain yhden tällaisen vähennyksen, mutta pientalojen omistajat saavat vähentää jokainen kohdaltaan 100.000 markkaa. Yhtyi Kulovaaran kantaan.

Keskustelun päätyttyä päätettiin seitsemällä äänellä neljää ääntä vastaan ryhmäkokoukselle ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä suuren valiokunnan mietinnön mukaisena.

6 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsen Rantala pyysi puhujatehtävän vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 24 päiväksi.

Ryhmän jäsen Aattela pyysi isänsä hautauksen vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 24 päiväksi.

Pyyntöjä päätettiin puoltaa.

V a k u u d e k s i :

Vilho I. Aun

Puheenjohtaja.

Urho Aattela

Sihteeri.

P ö y t ä k i r j a
=====

Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän kokouksesta, joka pidettiin ryhmähuoneessa eduskuntatalossa 21 p:nä heinäkuuta 1943. Kokous alkoi kello 15. Nimenhuudossa merkittiin poissaoleviksi: Andersson, G., Andersson, K., Erich, Fagerholm, Hakala, Jokinen, Kupari, Lindman, Malmivuori, Nurminen, Pekkala, Raatikainen, U., Salovaara, Sinisalo, Syrjänen, Turkia, Turkka ja Wenman. Puhetta johti Tanner ja pöytäkirjan kirjoitti Aattela.

1 §.

Laki valtakunnan yhteyteen palautetun alueen kuntien talouden järjestämisestä.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen suuren valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi valtakunnan yhteyteen palautetun alueen kuntien talouden järjestämisestä.

Puheenjohtaja Tanner selosti suuren valiokunnan tekemiä muutoksia. (Katso v.v. pöytäkirjaa 21/7-43)

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen ja niin myös sen 1 ja 6 §:n hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Kuittinen: Koska minä olen sellaisen kunnan asukas, joka osittain joutui luovutetuksi Neuvostoliitolle, niin eikö minulle voitaisi antaa oikeutta äänestää suuren valiokunnan mietinnön puolesta.

Mansner: Piti kohtuullisena, että 6 § hyväksyttäisiin suuren valiokunnan mietinnön mukaisena.

Keskustelun tähän päättyessä päätettiin ensin, että ryhmä kannattaa 1 §:n hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Tämän jälkeen päätettiin kaikilla äänillä yhdeksää ääntä vastaan, että ryhmä kannattaa 6 §:n hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Puheenjohtaja totesi, että v.v. ehdotus oli tullut hyväksytyksi.

Päätettiin, että ryhmän kannan mukaiset ehdotukset tekee eduskunnassa ryhmän jäsen Rantala.

2 §.

Tulon ja omaisuuden perusteella annettava sotalaina.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen suuren valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi tulon ja omaisuuden perusteella annettavasta sotalainasta.

Puheenjohtaja Tanner selosti suuren valiokunnan valtiovarainvaliokunnan lakiesitykseen ehdottamaan 13 §:ään tekemää muutosta.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi 13 §:n hyväksymistä valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisena.

Hyväksyttiin yksimielisesti v.v. ehdotus, ja päätettiin, että ryhmän kannan mukaisen ehdotuksen tekee eduskunnassa ryhmän jäsen Aattela.

3 §.

Leimaverolaki.

Päätettiin v.v. ehdotuksesta, että ryhmä kannattaa leimaverolakesityksen voimaantulosäännöstä muutettavaksi siten, että laki tulisi voimaan lokakuun 1 p:nä 1943.

4 §.

Ylimääräinen metsävero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen valtiovarainvaliokunnan sekä suuren valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi ylimääräisestä metsäverosta.

Puheenjohtaja Tanner selosti valiokuntien mietintöjä, sekä valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyä valiokunnan sos.-dem. jäsenten vastalauseita.

Valmistava valiokunta ehdotti, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä meikäläisten vastalauseen mukaisena.

Hyväksyttiin v.v. ehdotus yksimielisesti.

5 §.

Ylimääräinen varallisuusvero.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen suuren valiokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi ylimääräisestä varojen perusteella suoritettavasta verosta.

Puheenjohtaja Tanner selosti varallisuusverokysymyksen tämän hetkistä vaihetta. Maalaisliittolaiset ovat kovasti veron säätämistä vastaan. He ovat pitäneet useita kokouksia. Tänään viimeksi. Eilen kävi maalaisliiton ryhmän lähetystö pääministerin puheilla ilmoittamassa, että heidän miehensä lähtevät pois hallituksesta, jos tämä verolaki tulee

hyväksytyksi ja jos myöskin metsäverolaki hyväksytään. Maalaisliiton ryhmän taholta pyydetään asia pöydälle ensi perjantaina pidettävään istuntoon.

Tämän jälkeen puhuja selosti valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan kantaa asunto-osuuskuntien, asuntoyhtiöiden ja niihin verrattavien yhtymien verotuksen kohdalla.

Valmistava valiokunta ehdottaa, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen hyväksymistä suuren valiokunnan mietinnön mukaisena.

Kulovaara: Edellisessä ylimääräisen varallisuusveron perimistä koskevassa esityksessään hallitus esitti, että yhtiöiden maksettavaksi asetettaisiin vain 1 % vero kun se muilta olisi ollut 2 %. Nyt on hallituksen esitystä sikäli vesitetty, että velkoja saadaan vähentää aina 100.000 markan määrään asti. Edustaja Kallia tulee ehdottamaan, että asuntoyhtiöt ja yhtymät olisivat kokonaan veroista vapaita. Sosialidemokraattien olisi näin ollen esiinnyttävä omalla ehdotuksellaan. Ehdotti, että ryhmä kannattaisi lakiesityksen 7 §:ään otettavaksi uuden 2 mom., jonka sanamuoto olisi seuraava: "Asunto-osuuskunnan tai puolikunnallisen asuntoyhtiön taikka sellaisen asunto-osakeyhtiön tai 5 päivänä helmikuuta 1926 annetun asunto-osakeyhtiölain 25 §:ssä tarkoitetun osakeyhtiön, jossa yhden henkilön tai aviopuolisoiden ja heidän alaikäisten lastensa 31 päivänä joulukuuta 1942 omistamien osakkeiden lukumäärä ei ylitä kolmatta osaa osakeyhtiön koko osakemäärästä, on suoritettava 1/2 sadalta tämän lain mukaan määrätyistä verotettavista varoista."

Rantala: Porvarillisellakin taholla harrastetaan helpoitusten antamista asuntoyhtiöille tässä verotuksessa. Sanoi keskustelleensa asiasta ed. Hurtan kanssa. Ehdotti, että lakiesityksen 7 §:ään kannatettaisiin otettavaksi seuraava uusi momentti:

"Milloin verovelvollinen on asunto-osuuskunta tai puolikunnallinen asuntoyhtiö taikka sellainen asunto-osakeyhtiö tai 5 päivänä helmikuuta 1926 annetun asunto-osakeyhtiölain 25 §:ssä tarkoitettu osakeyhtiö, jossa yhden henkilön tai aviopuolisoiden ja heidän alaikäisten lastensa 31 päivänä joulukuuta 1942 omistamien osakkeiden lukumäärä ei ylitä kolmatta osaa osakeyhtiön koko osakemäärästä ja kun verovelvollisen velat mainittuna aikana ovat olleet suuremmat kuin se omaisuus josta verovelvollista on tulo- ja omaisuusverotuksessa verotettu, on veroa suoritettava vain puolet edellisessä momentissa mainitusta määrästä."

Lehtokoski: Jos olisimme vakuuttuneita siitä, että maalaisliitto hyväksyisi lakiesityksen, jos me luopuisimme kannastamme asuntoyhtiöiden kohdalla, niin tuollaisen luopumisen voisi tehdä, mutta kun siitä emme ole vakuuttuneita, niin kannatan Kulovaaran ehdotusta.

Reinikainen: Olen suuren valiokunnan mietinnön kannalla kahdesta syystä: 1) yleispoliittinen asema on sellainen, että kahden suuren ryhmän pitäisi välttää kannausta niin paljon kuin suinkin ja 2) asuntoyhtiöiden verohelpoitusta koskeva asia olisi pitänyt aikanaan tuoda ryhmässä esille. Ei näin viime vaiheessa enää voida esittää uusia kantoja.

Mansner: Kannatti Rantalan ehdotusta.

Hämäläinen: Hallituksen finanssiohjelma kohtaa porvarilliselta taholta vastustusta. Verolakeja on huononnettu. Kun porvarit kerää harrastavat verohuojennuksia, niin eikö meidänkin pitäisi yhtyä samaan kuoroon mutta hiukan tuntuvasi? Antaa porvarien vastata.

Keskustelun päätyttyä toimitettiin ensin äänestys Rantalan ja Kulovaaran ehdotuksen välillä. Tässä äänestyksessä hyväksyttiin kaikilla äänillä 14 ääntä vastaan Rantalan ehdotus.

Tämän jälkeen toimitettiin äänestys v.v. ehdotuksen ja Rantalan ehdotuksen välillä ja tässäkin äänestyksessä hyväksyttiin Rantalan ehdotus 29 äänellä 24 ääntä vastaan.

Päätettiin lopuksi, että ryhmän jäsenten on yksimielisesti otettava Rantalan ehdotuksen kannalla.

6 §.

Asevelvollisuuslain muuttaminen.

Otettiin käsiteltäväksi ryhmän suhtautuminen puolustusasiainvaliokunnan mietintöön hallituksen esityksen johdosta laiksi asevelvollisuuslain muuttamisesta.

Raunio: Selosti asian käsittelyä valiokunnassa.

Päätettiin, että mietintö olisi saatava myöskin valiokunnan perustelujen osalta muuttamattomana hyväksytyksi.

7 §.

Lomanpyyntöjä.

Ryhmän jäsen Rantala pyysi puhujatehtävän vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä t.k:n 24 päiväksi.

Ryhmän jäsen Aattela pyysi isänsä hautauksen vuoksi vapautusta eduskuntatyöstä samoin t.k:n 24 päiväksi.

Pyyntöihin suostuttiin v.v. ehdotuksen mukaisesti.

Tarkistettu: *Otto Paimanen*
Vastuu: *Antti Paimanen*
Pöytäkirja: *Antti Paimanen*
Sihteeri: *Antti Paimanen*

Ed. Rantalan muutosehdotus lakiin ylimääräisestä verojen perusteella suoritettavasta verosta.

7 §.

Veroa on suoritettava yksi sadalta tämän lain mukaan määrätystä verotettavista varoista.

Milloin verovelvollinen on asunto-osuuskunta tai puolikunnallinen asuntoyhtiö tai osakeyhtiö tai 5 päivänä helmikuuta 1926 annetun asunto-osakeyhtiölain 25 §:ssä tarkoitettu osakeyhtiö, jossa yhden henkilön tai aviopuolisoiden ja heidän alaikäisten lastensa 31 päivänä joulukuuta 1948 omistamien osakkeiden lukumäärä ei ylitä kolmatta osaa osakeyhtiön koko osakemäärästä ja kun verovelvollisen velat mainittuna ajankohdassa aikana ovat olleet suuremmat kuin se omaisuus josta verovelvollista on tulo- ja omaisuusverotuksessa verotettu, on veroa suoritettava vain puolet edellisessä momentissa mainitusta määrästä.